

OPINNÄYTETYÖ
VEERA TURKKI 2011

**OPIN JA KEHITYKSEN TAIPALEELLA –
KIIPEILYKILPAILUN JÄRJESTÄJÄN
OPPAAN LAATIMINEN**

Rovaniemen
ammattikorkeakoulu
University of Applied Sciences

**LIIKUNNAN JA VAPAA-AJAN
KOULUTUSOHJELMA**

ROVANIEMEN AMMATTIKORKEAKOULU

TERVEYS- JA LIIKUNTA-ALA

Liikunnan ja vapaa-ajan koulutusohjelma

Opinnäytetyö

**OPIN JA KEHITYKSEN TAIPALEELLA –
KIIPEILYKILPAILUN JÄRJESTÄJÄN OPPAAN LAATI-
MINEN**

Veera Turkki

2011

Toimeksiantaja Suomen Kiipeilyliitto ry.

Ohjaaja Jarmo Rinkinen

Hyväksytty _____ 2011 _____

Tekijä	Veera Turkki	Vuosi	2011
Toimeksiantaja Työn nimi	Suomen Kiipeilyliitto SKIL ry. Opin ja kehityksen taipaleella – Kiipeilykilpailun järjestäjän oppaan laatiminen		
Sivu- ja liitemäärä	51 + 1		

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on ollut laatia Suomen Kiipeilyliitto ry:n toimeksiannosta kiipeilykilpailun järjestäjän opas. Oppaan tavoitteina on tulevaisuudessa kasvattaa kiipeilykilpailujen järjestäjien määrää Suomen Kiipeilyliiton jäsenseuroissa sekä madaltaa mahdollista kynnystä kilpailujen järjestämiseen.

Kiipeily on viime vuosina kasvattanut Suomessa voimakkaasti suosiotaan ja lajin harrastajamäärät ovat lisääntyneet huomattavasti. Myös kiipeilykilpailut ovat yleistyneet. Suomenkielinen ohjeistus kiipeilykilpailun järjestämisestä on tähän asti kuitenkin puuttunut, minkä vuoksi Suomen Kiipeilyliitossa on nähty tarvetta aiheessa opastavalle julkaisulle.

Kiipeilykilpailun järjestäjän opas painottuu kiipeilyn SM- ja SuomiCup-kilpailujen järjestämiseen. Oppaan sisältämää ohjeistusta voidaan toki soveltaa myös pienimuotoisemmissa ja epävirallisemmissa kilpailuissa. Oppaassa käydään läpi ennen kilpailua, kilpailun aikana ja kilpailun jälkeen järjestämisen osalta huomioitavia asioita, ja oppaan liitteet tukevat järjestäjän toimimista. Kiipeilykilpailun järjestäjän opas on julkaistu sekä painettuna että sähköisenä versiona, mikä mahdollistaa materiaalin helpomman muokattavuuden tulevaisuudessa. Sähköinen versio oppaasta sekä aiheeseen liittyvä lisämateriaali on julkaistu Suomen Kiipeilyliiton Internet-sivuilla. Työn toimeksiantajan palautteesta päätellen työn tuote vastaa sille asetettuihin tavoitteisiin, mutta vasta oppaan hyödyntäminen käytännössä ja siitä käyttäjiltä saatava palaute näyttää, kuinka onnistunut tuote kiipeilykilpailun järjestäjän opas lopulta on.

Tässä opinnäytetyöraportissa käsitellään kiipeilykilpailun järjestäjän oppaan rakentumisprosessia. Tietoteoreettisena pohjana toimivat oppaan ja opastavan tekstin laatimista sekä hiljaista tietoa ja sen keräämistä käsittelevä aineisto. Hiljainen tieto on käsitteenä monimuotoinen, mutta se osoittautui tässä opinnäytetyöprosessissa keskeiseksi, sillä suomalaisen kiipeilykilpailun järjestämiseen liittyvä tietotaito ja hyväksi havaitut käytännöt ovat tähän asti olleen dokumentoimattomina melko harvojen henkilöiden mielissä.

Oppaan laatiminen oli tekijälle opettavainen ja mielenkiintoinen matka. Materiaalin kerääminen ja kokonaisuuden työstäminen lopulliseen muotoonsa mahdollistivat monia tilanteita omien työskentelytapojen ja ideoiden reflektoivaan analysointiin ja arviointiin.

Avainsanat: kiipeilykilpailu, järjestäjän opas, tapahtuman järjestäminen, hiljainen tieto, reflektiova oppiminen

Author	Veera Turkki	Year	2011
Commissioned by	Finnish Climbing Association SKIL ry.		
Subject of thesis	On the Path of Learning and Development – Preparation of An Organizer’s Handbook for Climbing Competitions		
Number of pages	51 + 1		

The subject of this thesis was to make an organizer’s handbook for climbing competitions commissioned by the Finnish Climbing Association. The main aims of the handbook were to increase the amount of climbing competition organizers in the member clubs of the Finnish Climbing Association, and to make the organizing process more easily approachable.

In Finland, climbing is a sport that has become more and more popular in the past few years, and the amount of climbers has increased a lot. The number of climbing competitions has grown as well. However, there has been a lack of Finnish guidance on how to organize a climbing competition, which is why the Finnish Climbing Association has found it necessary to have this kind of a handbook published.

The organizer’s handbook aims to give guidance in organizing Finnish Championship and the Finnish Cup competitions in climbing. However, it can be used to help organize smaller and more informal competitions as well. In the handbook, the reader finds out about organizational things that have to be sorted out before, during and after the competition. Additional information in the appendix gives the organizer more practical guidance. The organizer’s handbook for climbing competitions is published both as a printed version and on the web pages of the Finnish Climbing Association, which makes the modification of the handbook easier in the future. Some incidental material to the handbook can also be found on the same web pages. As a conclusion of the feedback from the Finnish Climbing Association the guidebook meets its goals. However, only using the guidebook in real situations and feedback from its users in the future will show how successful it will be.

The process of making the organizer’s handbook is described in this report. The theory basis of the report is based on the knowledge on how to write a handbook, and how to collect and process tacit knowledge. Tacit knowledge turned out to be a very important concept in this thesis because, until now, most of the information considering the organizing of a Finnish climbing competition has only been found undocumented in the minds of just a few people.

Preparing the handbook has been an educating and interesting journey for the writer. Collecting the material and working on the whole guidebook have given me chances to analyze my ideas and ways of working.

Key words: climbing competition, organizer’s handbook, event organizing, tacit knowledge, reflective learning

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	1
2 LÄHTÖKOHDAT TYÖLLE	4
2.1 TYÖN TAUSTA JA IDEOINTI.....	4
2.2 TEKIJÄN TAUSTAA JA ALKUTUNTEMUKSIA	5
2.3 SKIL JA SUOMALAINEN KILPAKIIPEILY.....	7
2.3.1 <i>Organisaatio</i>	7
2.3.2 <i>Kilpakiipeilyn muodot</i>	8
2.3.3 <i>Kilpakiipeily Suomessa</i>	9
2.4 LAJIN VETOVOIMA JA KILPAILUN YLEISTYMINEN	11
3 OPINNÄYTETYÖPROSESSIN POLKU	14
3.1 TYÖSKENTELYN ALOITTAMINEN	14
3.2 AINEISTON KERUU	15
3.3 AINEISTON KÄSITTELY	19
3.4 TUOREITA PÄÄTÖKSIÄ JA UUSIA KÄYTÄNTEITÄ.....	20
3.5 TYÖSKENTELYN ANALYSOIMINEN JA RAPORTOINTI	22
3.6 TYÖN LOPPUTULOKSET	23
4 OPPAAN RAKENTAMINEN	25
4.1 HYVÄN OPPAAN MUOTOKUVA	25
4.2 ASIAANTUNTEVA JA LUOTETTAVA OPAS	28
4.3 OPPAAN VISUAALISUUS JA VIESTINTÄKEINOT	29
4.4 OPASTAMINEN TAPAHTUMAN JÄRJESTÄMISESSÄ	31
5 HILJAINEN TIETO ESIIN	35
5.1 HILJAISEN TIEDON KÄSITTEESTÄ	35
5.2 TIEDON LUONNE JA KÄSITTELY OPINNÄYTETYÖPROSESSISSA	36
5.3 OMA HILJAINEN TIETONI	38
6 OPPIMINEN OPINNÄYTETYÖPROSESSISSA	39
6.1 REFLEKTOIVAA OPPIMISTA	39
6.2 KEHITYSASKELIA JA AVOIMUUTTA	41
6.3 KOKEMUKSIA JA NÄKEMYKSIÄ.....	42
7 ARVIOINTI – TYÖN ONNISTUMINEN JA SOVELLETTAVUUS	45
7.1 TOIMEKSIANTAJAN ARVIO	45
7.2 OMA ARVIONI	46
LÄHTEET	49
LIITE	

1 JOHDANTO

Opinnäytteeni on toiminnallinen opinnäytetyö, jonka tuotteena eli produktina on syntynyt kiipeilykilpailun järjestäjän opas. Tässä opinnäytetyöraportissa kuvaan tuon oppaan rakentumisprosessin. Raportin tärkeimpänä tavoitteena on esittää lukijalle mitä työprosessissani tapahtui, miten se tapahtui ja miksi tein sellaisia ratkaisuja kuin tein. Raportissa esitän produktin laatimisen taustan, työskentelyn perusteet ja työskentelyn kulun tekijän näkökulmasta sekä analysoin työprosessin aikana tapahtunutta kehittymistäni ja oppimistani. Opinnäytetyöraportin ainekset ovat nousseet tehdystä työprosessista.

Vilka ja Airaksinen (2003, 65, 79) kirjoittavat työn raportista selviävän mitä, miksi ja miten on tehty. Lisäksi raportissa selostetaan työprosessia ja tekijän oppimista, kun taas produktissa pyritään puhuttelemaan jotakin kohde- ja käyttäjäryhmää. Raportissa kirjoittaja keskustelee toisten tekstien kanssa ja pohtii omia näkemyksiään suhteessa toisten näkemyksiin. Kirjoittaja osoittaa tekstissään, missä mielessä hän tarkastelee esittämäänsä tietoa ja perustelee, miksi ja miten hän on valintoihinsa päätenyt.

Olen pyrkinyt tekstissäni dialektiseen otteeseen, jossa teoreettinen tietoperusta tukisi empiiristä käytännön osuutta mahdollisimman paljon. Raportissa pyrin kuvaamaan prosessityöskentelyn ja toiminnallisen opinnäytetyön tekemisen kirjavuutta ja siihen liittyviä haasteita, mistä on toivottavasti hyötyä tulevaisuudessa samankaltaisessa tilanteessa olevalle opinnäytetyön tekijälle. Toki jokainen työ on aina aiheestaan ja kohderyhmästään riippuen yksilöllinen, mutta joitakin yhteisiä piirteitä on varmasti löydettävissä kaikista samankaltaisista opinnäytetyöprosesseista.

Raporttini alkuosassa olen halunnut avata työprosessin taustaa esittelemällä työn lähtökohdat. Tämän jälkeen kerron, millaisen polun itse kuljin opinnäytetyötä tehdessäni. Kerron siitä, miten työskentelyni lähti liikkeelle ja miten keräsin oppaaseen aineistoa konsultoimalla kiipeilyn asiantuntijoita. Tietoa hankin sekä vapaamuotoisilla tiedusteluilla että muutamalla täsmällisemmällä haastattelukysymyksellä, joita hyödynsin erityisesti saadakseni taustatietoa suomalaisen kilpakiipeilyn tilasta ennen ja nyt.

Tietokirjoittamista käsittelevää pohjamateriaalia tukenani käyttäen kuvaan sitä, kuinka kirjoitusprosessini eteni ideoinnista sekä muistiinpanojen ja luonnosten tekemisestä muokkaukseen, ja tietojen tarkentamisten kautta oppaan viimeistelyyn. Käsittelen lisäksi työskentelyni raportointia sekä oppaan sisällöllisten ratkaisujen yhteydessä syntyneitä uusia päätöksiä ja käytänteitä. Oppaan toimivuudesta käytännössä ei ole tämän opinnäytetyön yhteydessä tehty systemaattista tutkimusta, mutta Kiipeilyliiton toiminnanjohtaja sekä liiton kilpailuvaliokunnan puheenjohtaja antoivat palautetta oppaasta sen valmistumisen jälkeen (kappale 7.1 Toimeksiantajan arvio).

Kuvattuani työprosessin kulkua käsittelen teoreettista pohjamateriaalia hyödyntäen sitä, kuinka hyvä opas rakentuu ja minkälaisia elementtejä asiantuntevaan ohjeistukseen kuuluu. Tässä keskityn erityisesti opastukseen tapahtuman järjestämisessä. Pyrin selventämään sitä, millaiseksi opas tulisi rakentaa, jotta kilpailun järjestäjät hyötyisivät siitä mahdollisimman paljon, ja miten heidän näkökulmansa tulisi riittävästi huomioiduksi. Pohtiessani työn tiedon luonnetta olen halunnut avata käsitettä hiljainen tieto, sillä se osoittautui työssäni keskeiseksi. Käsittelen sitä, miten hiljaista tietoa tulisi prosessoida ja millaiseen muotoon se tulisi saattaa, jotta lopullisen tuotteen kohderyhmä ymmärtäisi sen ja hyötyisi siitä.

Raportin lopun pohtivaa osuutta pidän työssäni tärkeänä, sillä siinä analysoin oppimistani työprosessissa sekä sen merkitystä omalle kehitykselleni työskentelijänä. Tämän reflektion ja työskentelyn analysoinnin tukena ajatuksia ovat herättäneet lähdeteokset, jotka käsittelevät muun muassa ammatillista kehittymistä, elämänfilosofiaa sekä työntekoa ja oppimista. Tärkeänä työskentelyäni ohjaavana materiaalina on toiminut myös toiminnallisen opinnäytetyön tekemistä käsittelevä aineisto. Itselleni refleктоiva työskentely ja kirjoittaminen ovat mieluisia työtapoja. Haluankin painottaa sitä, että tuotteen ja työprosessin onnistumisen lisäksi on tärkeää, että työn tekijä analysoi kulke- maansa matkaa kohti päämääräänsä.

” - Väitänkö siis, että se tie, jota sinä kuljet on oikein? - En. Pitää kulkea sitä mikä on oikein. - Mistä tietää, mikä tie on oikein? - En minä niin sanonutkaan. Pitää kulkea niin, että se on oikein. - Mis-

tä sen tietää? - En tiedä, yritän. Se on tie.” (Ojanen 2006, 60 - 61.)

Työssäni toimii kuvitteellisena esimerkkihenkilönä Kerkko Kisanjärjestäjä, jonka avulla pyrin huomioimaan kiipeilykilpailun järjestäjän näkökulman oppaan laatimisprosessia kuvatessani. Kerkko on muutama vuosi sitten liittynyt paikalliseen kiipeilyseuraan menetettyään sydämensä maailman hienoimmalle urheilulajille. Hän on innostunut kiikkumaan seinällä niin köyden jatkona kuin ilman sitä, eli sekä köysikiipeily että boulderointi maistuvat. Kerkko on aina ollut innostunut järjestötoiminnasta ja osallistunut aktiivisesti kaikenlaisien tapahtumien järjestämiseen. Aikoinaan innokas partiolainen on sittemmin ollut mukana muun muassa oman ammattiliittonsa toiminnassa sekä toiminut taloyhtiönsä hallituksessa. Kercon mielestä hänen kotipaikkakuntansa kiipeilyseuralla olisi paljon potentiaalia kehittää toimintaansa suurin harppauksin.

Kercon kotiseura on Suomen Kiipeilyliiton jäsen, ja kiipeilyn junioritoimintaa on seurassa viime aikoina saatu aktivoitua uusien ja innokkaiden paikallisten kouluttajien myötä. Kercon mielestä toimintaan toisi kuitenkin vielä lisää mielekkyyttä seuran omien kiipeilykilpailujen järjestäminen, ja ehkäpä näiden kilpailujen liittäminen kiipeilyn SuomiCupiin. Edessä on kuitenkin mahdottomalta tuntuva määrä kysymyksiä:

- Mistä järjestäminen tulisi aloittaa?
- Minkälaiset puitteet kiipeilykilpailulle vaaditaan?
- Mihin kilpailusta tulisi tiedottaa?
- Minkälaista tukea järjestämiseen voi saada?
- Kuinka paljon henkilöitä kilpailun järjestämiseen vaaditaan?

Lista voisi jatkua loputtomiin. Muiden muassa näihin kysymyksiin on tämän opinnäytetyön tuotoksella pyritty antamaan vastauksia. Kiipeilykilpailun järjestäjän oppaan tarkoituksena on tehdä kilpailujen järjestämisestä entistä helpommin lähestyttävää ja houkuttelevampaa Kercon kaltaisille innokkaille henkilöille. Suomen Kiipeilyliitosta toivotaan kiipeilykilpailun järjestäjän oppaan mahdollistavan tulevaisuudessa yhä useampia hienoja suomalaisia kiipeilykilpailuja.

2 LÄHTÖKOHDAT TYÖLLE

2.1 Työn tausta ja ideointi

Suorittaessani liikuntahallinnon ja liiketoiminnan harjoittelua Suomen Kiipeilyliitossa kesällä 2010 sain tietää, että Kiipeilyliitto kaipasi julkaisuihinsa Kiipeilykilpailun järjestäjän oppaan. Tarvetta tällaiselle julkaisulle olisi erityisesti siksi, että Kiipeilyliitossa toivotaan kiipeilykilpailujen järjestäjämäärien kasvavan tulevaisuudessa. Tämän toiveen taustalla on viime vuosina tapahtunut kiipeilyn suosion nopea kasvu. Käyhkön (2010) mukaan kilpailun järjestäjän oppaan laatiminen osui opinnäytteenäni hyvään ajankohtaan, sillä kilpakiipeily on alkanut jälleen nostaa päätään kansallisella tasolla.

Koska suomenkielinen, tarkasti dokumentoitu ohjeistus kiipeilykilpailun järjestämisestä on tähän asti puuttunut, onkin loogista, että kiipeilyn suosion lisääntyessä myös asiantuntevan ohjeistuksen tarve kasvaa. Kesäisen harjoittelujakson loppupuolella keskustelimme alustavasti liiton toiminnanjohtajan Jari Kosken kanssa oppaan laatimisen soveltuvuudesta opinnäytetyön aiheeksi. Oppaan päätettiin jo tuolloin käsittelevän yleisimpien kiipeilyn lajien, lead- ja boulderkiipeilyn, kilpailuja Suomen mestaruus -tasolla. Päätimme, että saman vuoden loppupuolella yksityiskohdista sovittaisiin tarkemmin, ja saatuani oppilaitokseltani aiheelle hyväksynnän alkaisin tällöin oppaan koostamista.

Vilkan ja Airaksisen (2003, 9, 38, 51) mukaan toiminnallisessa opinnäytetyössä opastus, ohjeistus, tuote tai tapahtuma tehdään aina jollekin tai jonkun käytettäväksi. Toiminnallisen opinnäytetyön tavoitteena on ammatillisessa kentässä käytännön toiminnan ohjeistaminen, opastaminen, toiminnan järjestäminen tai järjeistäminen. Lopullisena tuotoksena on aina jokin konkreettinen tuote, esimerkiksi ohjeistus. Työssä pyritään viestinnällisin ja visuaalisin keinoin luomaan kokonaisilme, josta tavoitellut päämäärät ovat tunnistettavissa.

Kiipeilykilpailun järjestäjän opas on tuote, jonka tavoitteena on antaa selkeä ohjeistus siitä, minkälaisia asioita kiipeilykilpailun järjestäminen vaatii ennen kilpailua, kilpailun aikana ja kilpailun jälkeen. Lisäksi oppaan julkaisun tär-

keänä tavoitteena pidemmällä aikajaksolla on madaltaa kilpailujen järjestämisen kynnyksiä Suomen Kiipeilyliiton jäsenseuroissa. Opas keskittyy kiipeilyn SuomiCup- ja SM-kilpailuihin, mutta sen sisältämää ohjeistusta voidaan hyvin soveltaa myös epävirallisempien kilpailujen järjestämisessä.

Oppaan kohderyhmänä ovat kilpailujen järjestämisestä kiinnostuneet tahot lähinnä Suomen Kiipeilyliiton jäsenseuroissa. Toki opasta voi hyödyntää kuka tahansa, joka on kiinnostunut kiipeilykilpailun järjestämisestä, vaikka tämä taho ei olisikaan Kiipeilyliiton jäsen. Kilpailujen järjestäjämäärän kasvattamisen lisäksi on Kiipeilyliitosta esitetty toive siitä, että kilpailun järjestämistoiminta muuttuisi yhdenmukaisemmaksi ja vaivattommaksi. Myös tämä on pyritty huomioimaan opasta laadittaessa.

2.2 Tekijän taustaa ja alkutuntemuksia

Olen itse vielä varsin kokematon kiipeilyn saralla. Muutama vuosi sitten en olisi ollenkaan voinut kuvitella tekeväni opinnäytteenäni ohjeistusta kiipeilykilpailun järjestämiseen. En siis kokenut tietojeni aiheesta reilun kahden vuoden harrastamisen jälkeen olevan kovin vahvoja, sillä pääosa omasta kiipeilytoiminnastani on ollut ei-kilpailullista ulko- ja sisäkiipeilyä. Seuraava kommentti työprosessin aikana pitämästäni päiväkirjasta kuvaa hyvin tuntemuksiani projektin alkaessa:

”Oma tietämykseni ei todellakaan riitä oppaan laatimiseen, vaan tulen keräämään tietoa vaihtelevin menetelmin ja luovin aikatauluin. Homma toivottavasti muovautuu hyväksi matkan myötä...”
(Päiväkirja 4.11.2010)

Päädyin opiskelemaan Rovaniemen Ammattikorkeakouluun noin puoli vuotta kiipeilyharrastuksen aloittamisen jälkeen. Laji on siitä lähtien vienyt melko hyvin mukanaan, ja kun opiskeluissa tuli aika suorittaa liikuntahallinnon ja liiketoiminnan harjoittelu, en pitänyt hullumpana ideana tiedustella paikkaa Suomen Kiipeilyliitosta. Lisäksi liiton päämajan sijainti pääkaupunkiseudulla mahdollisti kesällä minulle vaivattoman kulkemisen paikan päälle kotoani Hyvinkäältä. Kesäkuussa 2010 astelin Tapanilaan liiton toiminnanjohtajan Jari Kosken toimistoon ensimmäisenä harjoittelupäivänäni, jolloin raotin ensimmäisen kerran ovea suomalaisen kiipeilyn oppipolulle. Harjoittelujakso tuli

myöhemmin osoittautumaan hyödylliseksi myös tämän opinnäytetyön kannalta, mitä kuvaa seuraava miete päiväkirjassani:

”Hallinnon harjoittelu SKIL:ssä on osoittautunut tosi hyödylliseksi, sillä muutoin en olisi kovinkaan perillä aihealueesta, jolla nyt työskentelen. Esimerkiksi sääntötiedostojen päivittäminen ja muutoinkin nettisivujen ajantasaistaminen (joka tosin ilmeisesti jäi vielä keskeneräiseksi) on auttanut etenemään nopeammin itse oppaan kirjoittamisessa.” (Päiväkirja 8.12.2010)

Aiheena kiipeilykilpailun järjestäjän oppaan laatiminen opinnäytetyöksi tuntui sopivalta heti, kun minulle sitä Kiipeilyliitosta ehdotettiin. Olin aikaisemmin miettinyt aivan muunlaisen tutkimuksellisen opinnäytetyön tekemistä, mutta tavallaan tuntui mielekkäämmältä osallistua sellaiseen prosessiin, jonka tuotoksesta olisi todennäköisesti käytännön hyötyä myös tulevaisuudessa. Tämä siitäkkin huolimatta, että kilpaileminen kiipeilyssä ei ole ollut ainakaan tähän asti kovin lähellä sydäntäni. Aiheen käytännön tarpeen tärkeyttä piti oleellisena myös työtäni ohjaava opettaja. Lisäksi toimeksiannon saaminen lajiliitolta toi työskentelyyn vastuuta ja erityistä pyrkimystä luoda kysyntään vastaava tuote.

Henkilökohtaisina tavoitteinani opinnäytetyöprosessissa pidin alusta asti mahdollisimman käyttökelpoisen oppaan suunnittelun ja kirjoittamisen sekä oman tiedon lisäämisen niin kilpakiipeilystä kuin projektityöskentelystä. Lisäksi tavoitteenani oli kehittää itseäni oppijana. Alussa odotin mielenkiinnolla sitä, miten tulisin edessä olevan matkan oppaan laatijana kulkemaan ja minkälaisena kokemuksena sitä jälkepäin tarkastelisin. Pohdin myös sitä, että tilatun työn tekeminen opinnäytetyönä saattaisi lisäksi tulevaisuudessa tuoda minulle mahdollisuuksia tehdä muitakin työtehtäviä Kiipeilyliitolle.

Kiipeilypiirit ovat Suomessa melko pienet verrattuna esimerkiksi moniin Keski-Euroopan maihin, joissa kiipeilyä voi sanoa yhdeksi kansallislajeista, ja joista harrastajia löytyy todella paljon. Parin viime vuoden aikana olen tutustunut moniin kiipeilyä jo pidempäänkin harrastaneisiin henkilöihin, ja pikkuhiljaa minulle on alkanut muodostua käsitys siitä, minkälainen status lajilla Suomessa on, ja minkälainen henki lajin sisällä vallitsee. Tuntuu siltä, että kiipeilyä tiiviisti harrastaneet ovat menneinä vuosina muodostaneet melko

pienen ydinjoukon, jonka sisällä lähes kaikki tuntevat toisensa. Väistämättä tämä johtaa tunteellisiin näkemyseroihin useissa asioissa, kiipeily on kun on monelle vannoutuneelle harrastajalle sydämen asia. Tämä asia alkoi valjeta minulle kesäisen harjoittelujaksoni aikana, erityisesti tilanteissa, joissa jouduin ottamaan yhteyttä eri henkilöihin vaihtelevin aihein.

Harjoittelussani työskentelin pääasiassa kilpailuvaliokunnan tehtävissä, joihin sisältyi muun muassa liiton Internet-sivujen päivitystä kilpailemisen osalta. Yllätyin siitä, kuinka paljon lajiliiton sisällä olevassa valiokunnassa asioiden edistäminen oli takkuillut. Tätä oli vaikea ymmärtää erityisesti siksi, koska sekä Kiipeilyliiton että kilpailuvaliokunnan tärkeänä tavoitteena on edistää suomalaista kilpakiipeilyä monin tavoin. Sain sen vaikutelman, että toiminnassa mukana olleiden ihmisten kiinnostus on useinkin ailahdellut ja hiipunut, eikä keskinäisiltä ristiriidoiltakaan ollut välttytty. Myös tämän opinnäytetyöprosessin aikana jouduin kohtaamaan tilanteita, joissa esimerkiksi puutteellinen tiedon kulku henkilöiden välillä ja päättämättömyys eri asioista jarruttivat työskentelyäni. Ennakoin työskentelyn haastavuutta päiväkirjassani jo ennen oppaan teon aloittamista:

”Mielenkiintoista (ja samalla yksi haasteellisimmista asioista) tässä oppaan rakentamisessa tulee olemaan ihmisten käsitysten ja mielipiteiden vaikutus kokonaisuuteen.” (Päiväkirja 24.11.2010)

2.3 SKIL ja suomalainen kilpakiipeily

2.3.1 Organisaatio

Työn toimeksiantaja Suomen Kiipeilyliitto ry. (SKIL) perustettiin vuonna 1994 tarkoituksenaan edistää suomalaista kiipeilyharrastusta. Suomalaisen kiipeilyn kattojärjestönä toimimisen lisäksi Suomen Kiipeilyliitto hoitaa yhteyksiä kansainvälisiin kiipeilyjärjestöihin. SKIL:n sisällä toimivat nuoriso-, kilpailu- ja koulutusvaliokunnat. SKIL on jäsenenä seuraavissa järjestöissä: UIAA (Union Internationale des Associations d'Alpinisme), IFSC (International Federation of Sport Climbing) sekä SLU (Suomen Liikunta ja Urheilu). IFSC on kansainvälinen kilpakiipeilyn kattojärjestö, jonka jäsenenä SKIL noudattaa sen antamia säädöksiä siten kuin ne SKIL:n toimintaa koskevat. (SKIL 2011d.)

Kiipeilyssä järjestetään Suomi-, EM- ja MM- cup-kilpailuja sekä SM-, PM-, EM- ja MM-kilpailuja. Suomessa tärkeimmät kilpailut ovat vuorovuosina eri pohjoismaissa järjestettävien PM-kilpailujen lisäksi SuomiCup- ja SM -kilpailut, mutta myös SM-tason ulkopuolella olevia, pienimuotoisempia kilpailuja järjestetään. Kilpailuvaliokunta päättää vuosittain SuomiCupin osakilpailujen ajankohdat, paikat, osakilpailujen määrän sekä valitsee kilpailujen järjestäjät hakemusten perusteella. Vuosittain kilpailuvaliokunta esittää lisäksi kiipeilyliiton hallitukselle SM-kilpailujen ajankohdan ja paikan. SKIL:n hallitus hyväksyy esityksen tai ehdottaa siihen muutoksia.

SM-kilpailujen ajankohta ja paikka tiedotetaan kauden alussa SKIL:n Internet-sivuilla sekä Kiipeily-lehdessä. Suomen Kiipeilyliiton jäsenseurat voivat halutessaan SKIL:n kilpailuvaliokunnan hyväksynnän saatuaan järjestää SuomiCup- tai SM-kilpailuja. Tällöin kilpailujen puitteiden ja kulun tulee kuitenkin täyttää tietyt vaatimukset, joista kerrotaan nyt laaditussa kiipeilykilpailun järjestäjän oppaassa. SKIL valvoo SM-tason kilpailujen järjestämistä ja tukee sitä eri tavoin. (SKIL 2011a, Koski 2010b, Koski 2010c.) Nämä jäsen-seuran lajiliitolta saamat tukimuodot käsitellään kiipeilykilpailun järjestäjän oppaassa.

Suomen Kiipeilyliiton sisällä toimivan kilpailuvaliokunnan tehtävänä on urheilukiipeilyn kansallisen tason kohottaminen ja kansainvälisen tason saavuttaminen. Tähän pyritään järjestämällä kansallisia kilpailuja ja kehittämällä maajoukkueen tasoa valmennuksen ja maajoukkueleirien avulla. Kilpailuvaliokunnan kokoonpanoon kuuluvat kilpailukaudella 2010 - 2011 valiokunnan puheenjohtaja, aikuisten ja nuorten maajoukkueiden johtajat, valmennusvas- taava sekä tiedottaja. (SKIL 2011b.)

2.3.2 Kilpakiipeilyn muodot

Kiipeilyssä kilpaillaan lead-kilpailuissa, boulderointikilpailuissa, nopeuskilpailuissa ja jääkiipeilykilpailuissa. Suomessa tavallisimmat kilpailumuodot ovat boulderointi- ja lead-kilpailut, joita on valtaosa järjestetyistä kilpailuista. Nopeuskiipeily on erittäin suosittua Itä-Euroopan maissa, mutta on Suomessa ja muualla länsimaissa melko harvinainen kilpailumuoto (SKIL 2011c). Kiipeily-

kilpailun järjestäjän oppaassa käsitelläänkin ainoastaan boulderointi- sekä lead-kilpailuja.

Boulderoinnissa kiivetään voimaa vaativia, matalia reittejä ilman köysivarmistusta, ja patjat turvaavat kiipeilijän alastulon. Kilpailijalla on useampi mahdollisuus yrittää kiivetä kilpailureitit, kuitenkin vähiten yrityksiä käyttänyt voittaa. Lead-kilpailussa (joskus käytetään myös nimitystä köysi- tai vaikeuskilpailu) kilpailureitit kiivetään rakennetuilla, yli 12 metriä korkeilla kiipeilyseinillä köysivarmistuksella ”liidamalla” eli alaköysikiipeilynä. Tässä lajissa nopeus ei ratkaise, vaikka kisassa onkin aikaraja: 6-8 minuuttia reittiä kohden. Kilpailussa on eri tyyppivaihtoehtoja, joissa vaihtelee se, saavatko kilpailijat nähdä etukäteen, kuinka reitti kiivetään, vai lähtevätkö he reitille tietämättä siitä minkäänlaista ohjeistusta. Kilpailun voittaa kiipeämällä korkeimmalle. Seinällä olevat otteet on pisteytetty ja viimeinen ote, jota kiipeilijä koskettaa ennen putoamistaan, jää kiipeilijän tulokseksi. Kilpailureitit pyritään rakentamaan niin, että vain yksi kilpailija selvittää reitin ylös asti ja muut kiipeilijät tippuvat aiemmilta otteilta. (SKIL 2011c.)

2.3.3 Kilpakiipeily Suomessa

Ensimmäiset kiipeilykilpailut Suomessa olivat vuonna 1992 järjestetyt SM-kilpailut Itäkeskuksen kauppahallissa. Alkuaikoina SM-kilpailujen järjestäjänä toimi Suomen Alppikerho. (Nugent 2010.) Vuonna 1994 suomalaiset osallistuivat ensimmäistä kertaa joukkueena Lillehammerissa järjestettyihin Pohjoismaiden mestaruuskilpailuihin, joissa menestys jäi heikoksi. Tämän jälkeen lähdettiin kehittämään kiipeilyn urheilullista puolta, ja vuonna 1997 suomalainen kiipeilijä sai ensimmäisen PM-mitalin. Syynä menestykseen näissä kilpailuissa oli harjoittelun jaksottamisen ja voimaharjoittelun tuominen mukaan kilpailijoiden harjoitusohjelmiin ensimmäisenä Pohjoismaana. Oli siis oleellista, että urheiluvalmennus otettiin mukaan lajiin, sillä samankaltainen kiipeilykulttuuri esimerkiksi Norjan tai Ruotsin kanssa puuttui Suomesta. (Käyhkö 2010.)

Suomessa järjestettiin 1990-luvun loppupuolella runsaasti kiipeilykilpailuja. Lajina oli tällöin useimmiten köysikiipeily, mutta eri järjestäjätahoja oli vähän. Tämä johti Kosken mukaan järjestäjien ”väsymiseen”, minkä vuoksi 2000-

luvun alussa suomalaisen kilpakiipeilyn saralla oli hiljaisempaa. (Koski 2010a.) Tuolloin kilpailijoiden taso oli huipulla hyvä, mutta ns. peruskiipeilijä ei helposti pärjännyt kilpailuissa (Nugent 2010). Boulderointikilpailujen suosio alkoi kasvaa nopeasti 2000-luvun alussa, ja niin kutsuttuja massaboulderointikilpailuja, jotka mahdollistavat suuret osallistujamäärät, on järjestetty koko ajan enemmän (Koski 2010a). Tällöin on ollut havaittavissa selvä asenne-muutos kiipeilyssä: rentoudesta ja nautiskelusta on tullut yhä tärkeämpää (Nugent 2010).

Joukkotapahtumien suosio on verottanut SM-kilpailujen osallistujamäärää erityisesti lead-kilpailuissa, sillä moni kiipeilijä ilmeisesti kokee Suomen mestaruus -otsikon alla kulkevat kilpailut heille liian vaativina ja kynnyks osallistua kilpailuun on korkea (Koski 2010a). Lead-kilpailuja onkin järjestetty paljon harvemmin kuin boulderointikilpailuja (Nugent 2010). Viime vuosina kilpailutoiminta on saanut uutta tuulta alleen ja erityisesti junioreille tarkoitettuja kilpailuja on alettu järjestää yhä enemmän. Uusia hyviä kiipeilyhalleja on myös rakennettu lisää, jolloin puitteet kilpailujen järjestämiseen ovat huomattavasti parantuneet. (Koski 2010a.) Piristymisestään huolimatta suomalainen kilpakiipeilytoiminta on kuitenkin vielä kansainvälisesti vertailtuna melko vaatimattonta (Rajala 2010).

Tällä hetkellä Suomessa tarvitaan enemmän kiipeilykilpailujen järjestäjiä. Valmennustoiminnan tulisi olla ammattimaisempaa, ja panostusta erityisesti junioreiden kilpailuun tarvitaan. (Koski 2010a.) Samaa mieltä on myös Rajala (2010), jonka mukaan erityisesti pienimuotoisempia köysikiipeilykilpailuja kaivattaisiin lisää, ja nuoret kiipeilijät tulisi ”opettaa kilpailemaan”, mikä tarkoittaa kilpailutoiminnan sisäistämistä jo aikaisessa vaiheessa. Ongelmana on tähän asti ollut usein laadukkaan junioritoiminnan ohjauksen ja aktiivisuuden puute, johon tarvitaan selvästi lisää panostusta (Nugent 2010). Myös Käyhkö (2010) on samoilla linjoilla, ja hänen mielestään avainsanat kilpakiipeilyn kehittymiselle Suomessa ovat tulevaisuudessa valmennusjärjestelmän kehittäminen ja juniorityö.

Kosken (2010a) mukaan on todennäköistä, että tulevaisuudessa Suomesta tulee huippukiipeilijöitä erityisesti boulderoinnissa. Uusien hallien myötä kil-

pailuja tullaan myös todennäköisesti järjestämään yhä enemmän. Suomen Kiipeilyliitto on hyväksytty Suomen Olympiakomitean jäseneksi marraskuussa 2010, minkä toivotaan tuovan tukea kiipeilyn valmennukseen sekä nostavan suomalaisen huippukiipeilyn tasoa. Myös Nugent (2010) on sitä mieltä, että boulderoinnin suosion myötä myös sen kilpailutoimintaa on helppo lähteä kehittämään.

Samassa boulderointikilpailussa on usein sekä SuomiCup-sarja että avoin sarja, jolloin sekä yleisö että kilpailijat voivat seurata käytännössä kahta eri kilpailua samaan aikaan. Tämä tuo SM-tason kilpailemista helposti lähestyttävämmäksi ja näkyvämmäksi. Samankaltaista ideaa olisi hyvä lähteä kehittämään myös lead-kilpailuissa. Lisäksi olisi hyvä, jos kaupallisten paikkojen lisäksi rakennettaisiin myös ei-kaupallisia köysikiipeilyhalleja, jolloin kaupalliset intressit eivät olisi esteenä toiminnan kehittämiseksi. Toki kaupallistenkin hallien määrän lisääntyminen on ollut suomalaisen kiipeilyn kannalta positiivista kehitystä. Kaiken kaikkiaan nyt olisi hyvä hetki kehittää suomalaista kilpakiipeilyä eteenpäin, mutta aikaansaavia ja aktiivisia tahoja tarvitaan runsaasti lisää mukaan toimintaan. (Nugent 2010.)

2.4 Lajin vetovoima ja kilpailun yleistyminen

Kiipeily on monessa mielessä elämäntapalaji, ja kokemukseni mukaan monet kiipeilijät eivät ole lainkaan kiinnostuneita kunnianhimoisesta kilpailemisesta ja menestymisestä. Pikemminkin he saattavat pitää pienimuotoisia kilpailuja hyvänä tilaisuutena kiipeillä mukavassa seurassa ja haastaa itseä hienoihin suorituksiin. Kiipeily kuitenkin vaikuttaa olevan menossa yhä enemmän kilpaurheilumaisempaan suuntaan, ei vain muualla maailmalla vaan myös Suomessa.

Kiipeilyn koko lajina on meillä vielä hyvin pieni verrattuna esimerkiksi moniin Keski-Euroopan maihin, missä kilpakiipeilyn suosio on mittava. Lajin tulevaisuudesta kertoo kuitenkin varmasti se, että Kansainvälinen olympiakomitea IOC hyväksyi kiipeilyn olympiakelpoiseksi lajiksi helmikuussa 2010, ja Suomen Kiipeilyliitto hyväksyttiin Suomen Olympiakomitean jäseneksi loppuvuodesta 2010. Suomessakin ollaan siis myös kiinnostuneita edistämään kiipeilyä huippu-urheiluna. Mielestäni tämänkaltaista kehitystä voidaan verrata

muiden, alkuperäisesti melko kaukana kilpaurheilusta olleiden lajien kehittämiseen, esimerkiksi lumi- ja rullalautailuun.

Kilpailemisen myötä urheiluun tulee väistämättä mukaan myös kaupallinen elementti. Ilkan (2000, 43) mukaan kaupallisten keinojen käyttö urheilun edistämiseksi on välttämätöntä. Hänen mielestään jos urheilun ensisijainen tarkoitus kuitenkin muuttuu bisneksenteoksi, ollaan jo matkalla pois päin urheilun perimmäisestä tarkoituksesta. Vaikuttaa siltä, että kiipeilytoiminnan kaupallistuminen onkin luonnollinen jatkumo sen suosion kasvulle Suomessa. Koski (2000, 157) tuo esiin sen, että urheilun kiinnostavuutta ja viihtyvyyttä luovat lajien ominaispiirteet, kuten vauhdikkuus ja taidokkuus. Kiipeilykilpailut tarjoavatkin yleisölle tilaisuuksia taidokkaiden ja näyttävien suoritusten seuraamiseen. Tällaista kuvaa kiipeilystä haluaa välittää myös Suomen Kiipeilyliitto. Kilpakiipeilyä halutaan markkinoida erityisesti yleisöystävällisenä ja vetovoimaisena lajina, josta mahdolliset yhteistyökumppanitkin kiinnostuisivat.

Tulevaisuus näyttää, kuinka suureksi lajiksi kiipeily voi Suomessa kasvaa. Jo maamme pinnanmuodostus estää kalliokiipeilyn laajenemisen suuriin mittoihin. Huomionarvoista on kuitenkin se, että vaikka meiltä puuttuvat suuret vuoret ja massiiviset kiipeilykalliot, on Suomessa mahdollisuus luoda entistäkin hienompia puitteita sisäkiipeilylle. Jo nyt varsinkin Etelä-Suomesta löytyy erittäin tasokkaita sisäkiipeilypaikkoja, ja lajin suosion kasvaessa näiden paikkojen kysyntä säilynee korkealla.

Kiipeilyä voi viimeaikaisen suosion kasvun perusteella mielestäni hyvin kutsua ”trendilajiksi”, joka houkuttelee tasaisesti yhä enemmän harrastajia. SLU:n vuosien 2009 - 2010 kansallisen liikuntatutkimuksen mukaan yli 19-vuotiaita kiipeilyn harrastajia on Suomessa jo noin 13 000 (SLU 2010). On olemassa myös paljon anekdoottista eli kuulopuheeseen perustuvaa todistusaineistoa kiipeilyn kehittymisestä trendilajin suuntaan. Enää ei suomalainen kiipeily ole vain harvojen kivien ja kallioiden etsimiseen ja kiipeämiseen ”hurahtaneiden” harrastus. Varsinkin uusien kiipeilyhallien myötä on lajilla nykyään jo sisäkiipeilyn nimeen vannova harrastajakuntansa, jonka tavoitteena ei välttämättä ole kiivetä maailman upeimpia ulkokallioreittejä ja matkustella niiden luokse ympäri maailmaa.

Kilpaileminen on tullut entistä tavallisemmaksi osaksi suomalaista kiipeilyä. Henkilökohtaisesti en ole aina kilpailemisen ideasta niin viehätynyt, mutta onhan hienoa, jos se antaa kiipeilijöille motivaatiota ja avaa väyliä kehittymiseen heille rakkaassa lajissa. Lisäksi kiipeilykilpailujen seuraaminen voi sytyttää monissa kipinän lajiin, ja sen myötä lajin harrastajamäärät kasvavat edelleen. Kiipeilyn suosion kasvaessa tullaan varmasti Suomen Kiipeilyliitolta odottamaan entistä asianmukaisempaa ja täsmällisempää ohjeistusta myös kiipeilykilpailuihin, minkä vuoksi toimeksiantajan halukkuus kilpailun järjestäjän oppaan julkaisemiseen on ymmärrettävää ja loogista. Lajin laadukas kehittyminen vaatii mielestäni asiantuntevien tahojen aktiivista työskentelyä ja luotettavan ohjeistuksen olemassaoloa.

3 OPINNÄYTETYÖPROSESSIN POLKU

Tässä luvussa kerron siitä, minkälaiseksi opinnäytetyöprosessin kulku muodostui. Alussa käsittelen työprosessin suunnitelman luomista ja työskentelyn aloittamista. Tämän jälkeen kuvaan sitä, miten keräsin työhöni aineistoa ja miten sitä käsittelin. Opasta laatiessa jouduttiin myös tekemään päätöksiä uusista käytänteistä, joista kerron omassa kappaleessaan. Kerron myös työskentelyn raportoinnista ja luvun lopussa kokoan yhteen työn lopputulokset.

3.1 Työskentelyn aloittaminen

Aloitin oppaan parissa työskentelyn keskustelemalla aiheesta pitkään Suomen Kiipeilyliiton toiminnanjohtajan Jari Kosken kanssa tultuani marraskuun 2010 loppupuolella Etelä-Suomeen. Pohdimme sitä, minkälaiset tavoitteet oppaalla tulisi olla, ja minkälainen sisällöllinen eteneminen tuottaisi tarkoituksenmukaisimman lopputuloksen. Totesimme myös, että oppaan kirjallisen materiaalin keräämisen ja työstämisen ohella saisin arvokasta käytännön kokemusta ja oppia aiheesta osallistumalla muutaman kiipeilykilpailun järjestämiseen.

Keskusteluissamme loimme yhdessä työn toimeksiantajan kanssa suunnitelman, minkä mukaan tulisin etenemään työprosessissani. Aluksi hahmottelin tulevalle oppaalle aiheistan ja sisällön alustavan rakenteen käyttäen ideoita antavana esimerkkinä kansainvälisen urheilukiipeilyn kattojärjestön (IFSC:n) kilpailun järjestäjän käsikirjan (Organizer's Handbook) rakennetta. Kyseinen materiaali auttoi minua hahmottamaan sitä, minkälainen kokonaisuus oppaasta tulisi muodostaa, vaikka samanlaiseen tietojen yksityiskohtaisuuteen ei tässä suomalaisessa oppaassa ollut tarvetta. Sisältörakenteen luonnostelemisen jälkeen hyväksyin rungon ja aihealueiden jaottelun toimeksiantajalla, joka ehdotti siihen tarvittavia muutoksia. Tämän jälkeen aloitin varsinaisen materiaalin ja tiedon keräämisen.

Alusta asti sain melko vapaat kädet työskentelylleni, ja toimeksiantaja otti ideoitani avoimesti vastaan. Työjärjestykseni oli selkeä: jokaiseen oppaan aihealueeseen tulisin keräämään ydinasiat käyttäen tietolähteinäni edelleen IFSC:n materiaaleja, valitsemiani kiipeilyn asiantuntijoita, sekä omaa harkin-

taani asioiden järjestelyssä loogiseksi kokonaisuudeksi. Oppaan laatimisprosessi tapahtui hyvin suurelta osin itsenäisenä etätyöskentelynä, vaikka aika ajoin työskentelin myös Kiipeilyliiton toimistolla. Tällöin sain tarvittaessa apua ja ohjausta työhöni, ja kysymyksiä herättäviä aihealueita voitiin käsitellä heti kun niitä ilmeni.

3.2 Aineiston keruu

Työprosessini aikana havaitsin, että tiedon kirjaamiseen liittyy monia asioita, joita tulee huomioida jo tiedonhankintavaiheessa, jos tekstistä haluaa muodostaa loogisen ja selkeän kokonaisuuden. Tuomisen (2006, 35–37) mukaan kirjoittamisen prosessi jaetaan yleisimmin neljään vaiheeseen: ideointiin, luonnosteluun, muokkaukseen ja viimeistelyyn. Näistä ideointi ja luonnostelu kuuluvat uppoutumiseen, jolle on ominaista intensiivinen keskittyminen ja tehtävään syventyminen. Muokkaus ja viimeistely kuuluvat urakoinnin jaksioon, jolloin kirjoittaja muokkaa raakamateriaalia ja tarkastelee sitä kriittisesti. Tuominen esittelee myös idean kirjoittamisprosessin piirtämisestä vuoren muotoon, jolloin vuoren juuren muodostavat aineiston kerääminen, minkä jälkeen tulevat valikointi ja kirjoittamisprosessi. Viimeistely on vuoren huippu. Aineiston keräämiseen kuuluvat ideointi, muistiinpanojen tekeminen ja erilaisien lähteiden tutkiminen. Kirjoittaja saa aineistoa kerätessään uusia ideoita, jotka on hyvä kirjata muistiin. Tietokirjoittajan asiantuntijuutta ovat kyky aineiston hankintaan ja valintaan.

Aloittaessani työskentelyä opinnäytetyön parissa en ollut vielä tarkasti mIELLESSÄNI rajannut tietolähteitä, joita tulisin käyttämään. Tiedonkeruun aloitettuani päätin, että vaikka saisinkin irrallista tietoa monelta eri taholta, olisi hyvä, että pääasiallisina tiedon lähteinä toimisi vain muutama kiipeilyn asiantuntija. Tämä päätös osoittautui hyväksi ratkaisuksi jo pelkästään käytännön järjestelyiden kannalta, sillä koin helpommaksi olla yhteydessä tiiviimmin muutama henkilöön, jolloin sain kerättyä tietoa perusteellisesti. Valinnoillani pyrin myös tiedon luotettavuuteen ja laadun varmistukseen.

Ennen oppaan teon aloittamista oletin, että tiedonhakuni ei tulisi välttämättä olemaan helppoa tai kovin systemaattista. Etukäteissuunnitelmassani arvioin, että todennäköisesti tulisin keskustelemaan runsaasti eri henkilöiden kanssa,

mikä auttaisi pikku hiljaa täydentämään tietoja oppaaseen. Olettamukseni osoittautui oikeaksi, ja suuri määrä oppaan faktatiedoista onkin kerätty työprosessin edetessä täydentäviä kysymyksiä eri henkilöille esittäen.

Oppaan aineistoa kerätessäni pääasiallisena tiedon keräämisen tapana toimivat konsultaatiot, joiden kohteina oli pitkään suomalaisessa kilpakiipeilytoiminnassa mukana olleita henkilöitä. Vilkan ja Airaksisen (2003, 54, 64) mukaan konsultaatiot ovat tiedonantoja lähdeaineiston tapaan, ja usein ne saattavatkin olla riittäviä varsinaisen tutkimushaastattelun sijaan. Konsultaatiot ovat hyvin vapaamuotoisia tiedonhankinnan tapoja ja ne sopivatkin parhaiten faktatietojen tarkistamiseen. Tämä vapaamuotoisuus soveltui käsillä olevaan aiheeseen perehtymiseen mielestäni oivallisesti, ja tiedon hankinta olikin usein edellä mainittua faktatietojen tarkistamista kyselyluontoisesti. Päiväkirjastani löytyy muun muassa seuraava kommentti onnistumisen tunteesta materiaalin keräämisessä:

”Eilen sain mukavasti haastateltua Kaisan, ja paljon tuli asiaa. Vielä jäi joitakin kysymyksiä, jotka pitää tarkistaa, mutta huomenna saan varmaan Jarilta lisätietoja. Kaisa kertoi asioista innokkaasti, ja lupasi lukea oppaan version sitten läpi, kun olen kirjoittanut tarvittavat asiat vielä ylös. Hän lupasi kommentoida oppaan sisältöä kirjallisesti ja lähettää ne sitten minulle postitse. On hyvä, että on henkilöitä, joilta saa täsmällisesti ja tarkasti tietoja.”
(Päiväkirja 14.12.2010.)

Konsultoihini henkilöihin olin yhteydessä puhelimitse, sähköpostilla sekä tapaamisilla. Valitsin Suomen Kiipeilyliiton kilpailuvaliokunnasta seuraavat kolme henkilöä pääasiallisiksi tiedonlähteiksi: puheenjohtaja Martin Nugent, valmennusvastaava Jorma Käyhkö ja nuorten maajoukkueen johtaja Kaisa Rajala. Tärkeänä työni ohjaajana on toiminut lisäksi Suomen Kiipeilyliiton toiminnanjohtaja Jari Koski, jota olen konsultoinut myös oppaan sisältöön liittyvissä kysymyksissä.

Konsultointilähteiden valinnan perusteena toimi edellä mainittujen henkilöiden laaja kokemus suomalaisesta kilpakiipeilystä pitkältä aikajaksolta. Olikin hienoa keskustella asioista lajin eräänlaisten pioneerien kanssa. Tällaisten tietolähteiden hyödyntämisen mahdollisti suomalaisen kiipeilyn suhteellisen nuori ikä, sillä monet lajin parissa alusta asti työskennelleet ovat tänä päi-

vänäkin kiipeilytoiminnassa mukana. Tärkeinä työprosessini alkuvaiheen tietolähteinä toimivat lisäksi kansainvälisen urheilukiipeilyn kattojärjestön (IFSC) säännöt sekä kilpailujärjestäjän käsikirja. Niistä sain erityisesti työskentelyn alkuvaiheessa ideoita siihen, minkälaisia aihealueita oppaassa tulisi käsitellä, ja samalla ne kasvattivat tietojani kilpakiipeilystä yleensä.

Vaikka pääosa tiedosta on kerätty edellä mainittujen henkilöiden avustuksella, myös muissa tilanteissa, esimerkiksi oman kiipeilyharrastukseni lomassa, olen käynyt kiipeilyssä aktiivisten henkilöiden kanssa lukuisia vapaamuotoisia keskusteluja. Ne ovat auttaneet minua hahmottamaan erilaisten näkökulmien kirjavuutta.

Työskentelyni aikana olin mukana kahden kiipeilykilpailun järjestämisessä. Kilpailut olivat lead-kiipeilyn Pohjoismaiden mestaruuskilpailut Helsingissä marraskuussa 2010 sekä boulderoinnin Suomen mestaruuskilpailut Turussa tammikuussa 2011. Tärkeänä oppina järjestelyissä mukana olosta pidän sitä, että mitä aikaisemmin ja huolellisemmin tapahtuman kulku on pienetkin yksityiskohdat huomioiden suunniteltu, sitä vaivattomammin itse kilpailu saadaan vietyä läpi. Tätä korostetaan myös oppaassa. Kokemalla oppimisen tilanteista huomasi olevan itselleni arvokasta hyötyä aineiston keruussa, mitä kuvaa päiväkirjastani löytyvä seuraava kommentti:

”Koska pääsin suoraan mukaan kisoja järjestämään, ymmärsin, kuinka paljon tällaisen tapahtuman järjestämisessä on muuttujia - sekä isoja että pieniä. Tärkeintä on, että itse kisa etenee ja onnistuu järjestelyiltään sujuvasti, mutta se vaatii järjestäjältä runsaasti taustatyötä, joka alkaa parhaimmillaan jo yli puoli vuotta ennen kisoja.” (Päiväkirja 7.11.2010.)

Kerättävän tiedon luonteen ja ilmenemismuodon vuoksi en katsonut mielekkääksi liittää tiedonhankintaani systemaattista tutkimuksellista otetta esimerkiksi tarkkojen haastattelulomakkeiden muodossa. Kuten jo edellä olen kertonut, vapaamuotoinen tiedonhankinta konsultoinnein oli mielestäni sopiva tapa tiedon keräämiseen. Pienen poikkeuksen muodostavat kuitenkin kolme haastattelukysymystä, jotka päätin työskentelyprosessin jo aloitettuani esittää neljälle tärkeimmälle tiedonlähteelleni. Halusin saada työtäni varten asiantuntevaa taustatietoa suomalaisen kilpakiipeilyn tilasta nyt ja tulevaisuudessa.

Kysymykset (Liite 1) lähetin sähköpostitse Jari Koskelle, Jorma Käyhkölle, Martin Nugentille sekä Kaisa Rajalalle, ja vastaukset niihin keräsin lopulta puhelimitse tai tapaamisessa.

Oppaaseen tarvittiin myös muuta kuin tekstitiedoksi muodostuvaa materiaalia. Kiipeilykilpailuja käsittelevää kuvamateriaalia sekä esimerkiksi malleja kilpailujen aikatauluista kaivattiin havainnollistamaan ja elävöittämään opasta. Kuvien ja muiden tarvittavien dokumenttien hankinta ei osoittautunut ongelmaksi, ja henkilöt, joilta materiaalia tiedustelin, olivat pääsääntöisesti halukkaita auttamaan. Valokuvaajilta kysyttiin lupa heidän materiaaliensa käyttämiseen julkaisussa, ja heidän nimensä merkittiin oppaaseen kuvien lähteenä. Oppaan ulkoasuun liittyvän materiaalin hankinnassa oli suuressa osassa Mina Jokivirta, joka julkaisutoiminnan ammattilaisena avusti suuresti oppaan visuaalisen ilmeen luomisessa. Tästä kerron enemmän kappaleessa 4.3 Oppaan visuaalisuus ja viestintäkeinot.

Työskentelyni eteneminen oli ehkä valitettavankin usein riippuvaista siitä, kuinka saisin tavoitettua henkilöt, joilta tietoa kaipasin. Tähän tosiseikkaan olin törmännyt useasti jo kesän harjoittelujaksolla, minkä vuoksi osasin nyt varautua siihen etukäteen. Tapani työskennellä on melko määrätietoinen, ja pidän siitä, että asiat etenevät tehokkaasti. Koska tiedonhankintatapani olivat suurelta osin sähköposti-, tapaamis- ja puhelinkonsultointeja, työprosessin eteneminen oli välillä hidasta.

Toki oli huomioitava, että päätoimenaan Kiipeilyliitossa työskentelevää toiminnanjohtaja Jari Koskea lukuun ottamatta oli kaikilla muilla tärkeimmillä tiedonlähteilläni kiipeilyyn liittymättömät muut vakituiset päivätyönsä. Kokonaisuudessaan oppaan materiaalin kerääminen kuitenkin onnistui mielestäni hyvin, huolimatta siitä, että joidenkin tietojen yhä uudelleen varmistaminen saattoi joskus olla hieman tuskastuttavaa. Seuraava miete päiväkirjassani kuvaa asennettani tiedonhankintaprosessin aikana:

”-- jos vastauksia ei piakkoin ala sähköpostilla kuulua, ei kun kampa käteen ja soittamaan. Mun on kuitenkin tehtävä työni ajoissa.” (Päiväkirja 16.12.2010)

3.3 Aineiston käsittely

Työskentelyni oppaan parissa eteni pääosin siten, että hahmottelin itse oppaan kustakin aihealueesta pääkohdat ja sisällölliset ideat, merkitsin tuotoksiini epävarmat kohdat ja tarvittavat kysymykset, minkä jälkeen selvitin täsmälliset faktatiedot täydentävin kysymyksin eri henkilöiltä. Oppaan raakaversio muokkautui useaan otteeseen sitä mukaa kun sain aiheisiin täydentävää tietoa. Aineiston työstäminen eteni siis ideoiden kehittelystä rungon ja sisällön hahmottamiseen. Seuraava päiväkirjamerkintä kuvaa hyvin aineiston käsittelyprosessin luonnetta:

”Eilen kirjoittelin auki oppaaseen suurimman osan niistä tiedoista, joita viikonloppuna sain. Vielä on tehtävää, ja kirjoittaessani huomasin taas, kuinka punaisella kertyi merkintöjä kohdista, joihin täytyy vielä kysyä tarkennusta.” (Päiväkirja 8.12.2010.)

Kun oppaan viimeisin versio oli saatu valmiiksi, pyysin tiedonhankinnassa konsulttoimiani henkilöiltä kommentoimaan sitä ja esittämään haluamansa muokkausehdotukset. Tämän jälkeen hyväksytin lopullisen tuotoksen kilpailuvaliokunnan puheenjohtajalla Martin Nugentilla. Viimeiseksi toimeksiantajan kanssa päätettiin oppaan ulkoasusta, julkaisutavasta ja painomääristä. Edellä mainitusta toimintajärjestyksestä sovittiin Kiipeilyliiton toiminnanjohtajan Jari Kosken kanssa työskentelyn ollessa jo melko pitkällä. Sillä pyrittiin ehkäisemään tulevaisuudessa mahdollisia ristiriitoja oppaan sisällön suhteen.

Oppaan rakentumisen aikana oma kuvani tulevasta tuotteesta muokkautui moneen otteeseen, mikä vaikutti aineiston työstämiseen. Matkan varrella sain kuulla eri henkilöiltä toiveita, jotka liittyivät esimerkiksi oppaan käytettävyyteen ja sovellusmahdollisuuksiin. Minulle esitettiin muun muassa ehdotus siitä, että oppaaseen olisi hyvä liittää jossakin muodossa kilpailun järjestäjälle tarkoitettu tarkistuslista, josta voisi järjestelyjen edetessä tarkistaa, että kaikki tarvittavat tehtävät tulevat suoritetuiksi. Tämä tarkistuslista, malli kisaorganisaatiosta sekä kahden eri kilpailun (boulder- ja lead-) esimerkkiaikataulut päätyivät oppaan kiinteiksi liitteiksi.

Työprosessin aikana käymissämme keskusteluissa Jari Koski ehdotti myös, että kilpailujärjestäjän opas vietäisiin Kiipeilyliiton Internet-sivuille, josta se

olisi kaikkien vapaasti ladattavissa. Lisäksi sivuilta löytyisi muutama lisäliite, jotka käsittelevät muiden muassa boulderointikilpailujen pistelaskua. Näin opas päätettiin julkaista sekä paperisena että sähköisenä versiona. Mielestäni ratkaisu on hyvä, ja erityisesti sähköinen versio mahdollistaa vaivattomammin oppaan muokkaamisen ja päivittämisen tulevaisuudessa.

Havaitsin tiedon keräämisen ja prosessoinnin onnistuvan usein parhaiten silloin, kun sitä ei suunnittele liian tarkasti. Yllättävissäkin tilanteissa saattoi tulla mieleen ajatus tai kysymys, tai joku aiheesta paljon tietävä saattoi kertoa tuntemuksistaan. Tämän vuoksi koko työskentelyjaksoani oppaan laatimisesa kuvaavat mielestäni hyvin sanat vuorovaikutteisuus, luovuus sekä vastaanottavuus. Kaikki nämä käsitteet ilmaisevat työskentelyn eläväistä luonnetta, ja asettavat toisaalta vaatimuksia työn tekijälle. Roolini tiedon kerääjänä edellytti sitä, että ottaisin vastaan kaiken minulle esitetyn tiedon ja materiaalin, mutta olisin silti saamieni tietojen suhteen kriittinen.

Eri henkilöt saattoivat pitää samaa asiaa eri tavalla tärkeänä, jolloin pyrin järjestämään ja esittämään asiat oppaassa mahdollisimman neutraalisti. Ohjenuoranani pidin sitä, että ottaisin monipuolisesti huomioon erilaiset näkökannat, enkä siirtäisi yhden henkilön näkökulmaa suoraan tekstiin arvioimatta sitä ja vertaamatta sitä ensin muista lähteistä saamiini tietoihin. Toki kokemuspohja kilpailujen järjestämiseen on eri henkilöillä erilainen, joten myös asiantuntemus eri osa-alueilla vaihtelee. Avoin suhtautuminen sekä nöyrän oppijan roolin omaksuminen olivat siis olennaisessa osassa koko työprosessini ajan.

3.4 Tuoreita päätöksiä ja uusia käytänteitä

Opinnäytteeni koostuu kahdesta osasta, produktista (opas) sekä opinnäytetyöraportista. Tällainen työn kaksiosaisuus asettaa esikuvien niukkuuden vuoksi tekijälleen uusia ja innoittavia haasteita sekä antaa mahdollisuuden muun muassa luoda uusia käytänteitä. Muoto, johon kirjoittaja saattaa produktinsa, saattaa avartaa toisen ammattilaisen näkemystä kyseessä olevien asioiden toteuttamismahdollisuuksista. (Vilka–Airaksinen 2003, 69.) Seuraavassa Varto (2003, 8) kuvaa tätä asiaa mielestäni hyvin korostaessaan toiminnallista tiedonkäsitystä ja tarvetta lausua sanatonta tietoa ääneen:

”Toiminnallinen opinnäytetyö vastaa sekä käytännöllisiin että teoreettisiin tarpeisiin, sillä yhteiset kokemukset voivat nousta myös teoreettisemman tarkastelun kohteiksi juuri tällaisesta sanallistamisesta ja yhteiseen keskusteluun nostamisesta.”

Kiipeilykilpailun järjestäjän oppaan rakentumisprosessin aikana jouduttiin edellä mainitulla tavalla nostamaan keskusteluun ja päättämään uusista ja erilaisista ohjeistuksista. Yhtenä tärkeänä vaikutuksena, joka oppaan laatimisprosessilla oli, pidän sitä, että liiton kilpailuvaliokunnassa jouduttiin tekemään päätöksiä aiheista, joita ei ennen ollut kunnollisesti määritelty tai ainakaan kirjattu virallisesti ylös. Tällaisista asioista ovat hyvinä esimerkkeinä muiden muassa SuomiCup- sekä SM-kilpailujen osallistujien alaikärajoista päättäminen, sekä boulderointikilpailujen karsinnoissa vilppitilanteiden varalta kiipeilijöitä tarkkailevan henkilön nimeäminen.

Usean oppaassa esiin nostetun asian kohdalla päätettiin siitä, tekeekö Kiipeilyliitto tietynlaisesta toimintatavasta määräyksen vai annetaanko asiasta ainoastaan kevyempi suositus. Tätä jouduttiin pohtimaan, sillä osasta käsitellyistä asioista on kansainvälisellä tasolla määrätty hyvinkin tarkasti. Konsulttoimani henkilöt olivat kuitenkin lähes yhtä mieltä siitä, että jotta kiipeilykilpailun järjestämisen kynnyksellä todella madaltuisi eikä korottuisi, eivät säädökset kilpailun järjestämisessä saa olla liian tiukkoja.

Mielestäni siitakin huolimatta, että kaikki säädökset eivät tiukkuudessaan yltäisi kansainväliselle tasolle, on suomalaisen kilpakiipeilyn kehittymisen kannalta tärkeää, että ennen ehkä epämääräisesti määritellyistä asioista tehdään täsmällisiä päätöksiä. Päätösten tekeminen ei ole mielestäni tärkeää ainoastaan asioiden selkeyttämisen kannalta, vaan myös siksi, että se tekee Kiipeilyliiton ja kilpailuvaliokunnan toiminnasta ammattimaisempaa. Ilmeinen tarve uusien päätösten tekemiseen ja toiminnan aktivoitumiseen kilpailuvaliokunnassa oli selkeästi ilmassa koko työprosessini ajan. Tätä kuvaa myös seuraava päiväkirjani merkintä:

”Sen aistii selkeästi, että kiipeilyn kasvu luo runsaasti keittymispaineita Kiipeilyliitolle ja erityisesti kilpailuvaliokunnalle. On mm. mietittävä, miten kiipeilyn valmennusta kehitetään tulevaisuu-

nessa, ja miten mahdollisimman monipuolinen kiipeilytoiminta mahdollistetaan eri tahoilla: jäsenseuroissa ja eri osissa Suomea. Myös tiedonkulun järjestelmiä pitää kehittää. Mielenkiintoista tulla hommaan mukaan tässä vaiheessa kun uusia päätöksiä on tehtävä.” (Päiväkirja 3.12.2010)

3.5 Työskentelyn analysoiminen ja raportointi

Laadullisen tutkimuksen kirjallinen kuvaus kuvastaa tutkimusprosessin todellista kulkua tarkemmin kuin teoriapohjainen tutkimusseloste, ja kirjoittamisella on merkittävä ja keskeinen asema työssä. Tutkimusprosessin aikana tutkijan on hyödyllistä tarkkailla aika ajoin omia menettelytapojaan ja pohtia esimerkiksi tekemiään tulkintoja ja niiden perusteita (Hirsjärvi–Remes–Sajavaara 1997, 247, 250.) Pääosin itsenäinen työskentely on kohdallani tukenut tällaista pohtivaa työskentelytapaa. Tiedonkeruu samalla kun edistin toimintaa analysoivaa raportointiprosessia, on ollut mielenkiintoista ja opettavaa. Vaikka pääasiana opinnäytetyöprosessissani on ollut laadukkaan oppaan rakentaminen toimeksiantajan toiveiden mukaan, on työskentely ollut itselleni monenlaisen oppimisen aikaa.

Tutkimuspäiväkirja auttaa muun muassa kertaamaan sitä, millaisia vaikeuksia työskentelyssä oli, ja miten erilaisiin ratkaisuihin päädyttiin. Erilaisten valintojen ja ratkaisujen perusteet unohtuvat helposti, ja työn valmistumisvaiheessa näitä tietoja saatetaan tarvita (Hirsjärvi ym. 1997, 52). Airaksinen esittää, että kirjoittaminen kuuluu työprosessiin erottamattomasti. Hän korostaa, että kirjoittaessa ajattelu täsmentyy, minkä myötä teksti paranee kerta kerralta. (Vilkkä–Airaksinen 2003, 67.) Jo ennen oppaan teon aloittamista minulle oli itsestään selvää, että tulisin kirjoittamaan työskentelypäiväkirjaa, josta saisin myöhemmin raportointityöhöni arvokasta materiaalia.

Työprosessini alussa ajattelin, että työskentelyn analysoiminen opinnäytetyöraportissa ja omasta toiminnasta oppiminen olisivat erityisen tärkeitä koko opinnäytetyössäni. Halusin tuoda esiin ja käsitellä työprosessin aikaista oppimistani ja erilaisia sen aikana heränneitä ajatuksia käyden keskustelua asiantuntijanäkemyksen sekä teoretiedon kanssa. Tämän vuoksi päätin liittää raportin loppuosaan kappaleen, joka käsittelee reflektointia ja sitä, miten se näkyi työprosessissani.

Huomasin, että aluksi oli vaikeaa hahmottaa sitä, minkälaisen muodon tuleva opinnäytetyöraporttini tulisi saamaan. Päiväkirjaani ilmestyikin usein seuraavanlaisia ajatuksia:

”Kyllä tästä jotain sutviutuu. Nyt on vaan jollain kummallisella lailla hermostuttava vaihe, kun haluaisin jotenkin hahmottaa kokonaisuutta. Minkälaiseksi paketti lopulta muodostuu?” (Päiväkirja 9.12.2010.)

”Vieläkään en ihan kokonaan hahmota, millainen sen tulisi olla, mutta toivon asian selkenevän tässä matkan varrella.” (Päiväkirja 20.12.2010.)

”Nyt yritän saada jotain rakenteellista tolkkua raportin pohdintaosuuteen...” (Päiväkirja 4.1.2011.)

Päätin kuitenkin viedä kirjoittamisprosessia eteenpäin jo alkuvaiheesta asti pitämällä päiväkirjaa ja hahmottelemalla tulevan raportin runkoa, vaikka keskityinkin pääasiallisesti oppaan rakentamiseen. Raportin kirjoittaminen osoittautui loppujen lopuksi oppaan laadinnan ohella luontevaksi, sillä heränneitä ajatuksia oli tuoreina hyvä siirtää aluksi ainakin ideoiksi raportin rakentamiseen. Oppaan valmistumisen jälkeen sain raportin kirjoittamiseen kokonaisvaltaisemman kosketuksen, ja pystyin peilaamaan takana olevaa työprosessia omiin ajatuksiini.

3.6 Työn lopputulokset

Työskentelyn tuloksena on syntynyt Suomen Kiipeilyliiton toimeksiannosta Kiipeilykilpailun järjestäjän opas, joka painottuu kiipeilyn SuomiCup- ja SM-kilpailujen järjestämiseen. Vaikka opasta tullaan tulevaisuudessa varmasti muokkaamaan erilaisten tietojen muuttuessa ja päivittyessä, oli toimeksiantajan mielestä asianmukaista painaa oppaasta myös paperinen versio kunnollisella paino-ohjelmalla. Perusteena tälle oli se, että näin järjestäjällä olisi kässissään käytännön tilanteessa laadukas opas heikompileatuisen, itse tehdyn tulosteen sijaan.

Opasta päätettiin painaa paperisena versiona 50 kappaletta. Oppaan painamismuodosta ja -tavasta päätettiin vasta kun opas oli kokonaisuudessaan valmis tammikuussa 2011. Kiipeilyliitosta päätettiin, että opas lähetetään

isoimmille jäsenseuroille sekä niille seuroille, joilla on oma tai läheisyydessä kilpailuihin sopiva seinä. Toimeksiantaja ei katsonut tarpeelliseksi lähettää opasta kaikkiin seuroihin, sillä suurella osalla niistä ei ole mahdollisuuksia järjestää kilpailuja. Kaikkia jäsenseuroja kuitenkin informoitiin siitä, että opas on julkaistu myös Kiipeilyliiton Internet-sivuilla, ja että tarvittaessa ilmaisen painetun version voi tilata Kiipeilyliitosta.

Internet-sivuille luotiin oppaan laatimisen yhteydessä erillinen valikko ”Kilpailun järjestäjän opas”. Tämän valikon alle on oppaan ohella viety kiipeilykilpailun järjestämisessä hyödyllistä materiaalia, kuten tietoa yhdenlaisten boulderointikilpailujen pistelaskumenetelmästä sekä esimerkkimalli boulderointikilpailujen pistekortista. Lisäksi sivulla on linkki kansainvälisen urheilukiipeilyn kattojärjestön IFSC:n kilpailun järjestäjän käsikirjaan (Organizer’s Handbook). Näin kilpailun järjestäjä voi helposti hyödyntää painettua versiota oppaasta käytännön järjestelyissä, sekä saada lisäksi työskentelyään tukevaa materiaalia verkosta.

4 OPPAAN RAKENTAMINEN

4.1 Hyvän oppaan muotokuva

Opaskirjallisuuden tärkeitä ominaisuuksia ovat ajantasaisuus, yleistajuisuus, luotettavuus, käytännöllisyys, päivitettävyyys ja käyttäjäkeskeisyys. Kohde-ryhmänä opaskirjallisuudella ovat ammattilaiset ja harrastajat. (Jussila 2006, 25.) Laatimani kiipeilykilpailun järjestäjän opas pyrkii täyttämään edellä mainitut kriteerit. Alussa esitellyn esimerkkihenkilömme Kerkon kaltaisille innokkaille kilpailun järjestäjille on tärkeää, että aiheesta muodostuva kokonaiskuva on looginen. Hän kaipaa selkeitä vastauksia siihen, miten kilpailun järjestämisessä olisi edettävä. Tulevaa tuotosta on siis ajateltava ennen kaikkea hänen näkökulmastaan.

Rentolan (2006, 92–93) mukaan oppaan sisältöä mietittäessä tulisi lähteä liikkeelle lukijan tarpeista. Oppaan tarkoituksena on auttaa lukijaa tietämään, tekemään ja oppimaan uutta. Tärkeää on määritellä se, millaiselle lukijan tietämykselle opas aiotaan rakentaa. Uimonen (2005, 212–213) esittää, että lukijoiden tarpeiden pohdinnassa auttavat seuraavat kysymykset: Miksi ja millaisissa tilanteissa lukijat tekstiin tarttuvat, ja mitä ihmiset tekstillä tekevät? Hänen mukaansa parhaimmillaan kirjoittajan ja lukijan pyrkimykset kohtaavat.

Kiipeilykilpailun järjestäjän opasta laatiessani oletusarvona oli, että opasta käytävällä on jonkinlaista perustietoa kiipeilystä. Tärkeimpänä lukijaa luonnehtivana tekijänä pidin kuitenkin innokkuutta kiipeilykilpailun järjestämiseen, enkä niinkään sitä, kuinka paljon hän asiasta jo tietää. Kerkko Kisanjärjestäjältäkin ei siis käytännössä vaadita muuta kuin innostunutta asennetta oppia ja toteuttaa onnistunut ja mukava kilpailutapahtuma. Ajatukselle sain tukea myös Kiipeilyliitosta, jossa toivotaan ihmisten tarttuvan tulevaisuudessa entistä rohkeammin kilpailujen järjestämiseen, huolimatta siitä, onko heillä asiasta aikaisempaa kokemusta.

Uimonen (2005, 228) kehottaa kirjoittajaa karsimaan kaiken turhan pois, sillä kaikkea ei voi kertoa yhdellä kertaa. Lisäksi hän muistuttaa pohtimaan sitä, mikä on lukijalle tarpeellista, kiinnostavaa ja hyödyllistä juuri tällä hetkellä.

Opasta laatiessani oli pidettävä muun muassa tarkasti mielessä se, että julkaisun tarkoituksena ei ollut käydä läpi kilpailusääntöjä, vaan ne Kerkko Kisanjärjestäjä tulisi löytämään aivan eri paikasta. Tärkeintä oli opastaa kilpailun järjestämisessä. Tämän vuoksi oppaassa ei siis lähdetty seikkaperäisesti esittelemään kiipeilyä lajina. Eri kilpakiipeilyn muodot esitellään lyhyesti, mikä jälkeen sisällössä keskitytään järjestyksellisiin asioihin.

Oppaassa korostetaan sitä, että vaikka SuomiCup- ja SM-kilpailujen täytyy täyttää tietyt kriteerit, voidaan ohjeistusta hyödyntää myös muiden, epävirallisten kiipeilykilpailujen järjestämisessä. Lisäksi oppaassa käydään läpi niitä asioita, joiden kohdalla kansainvälisiä sääntöjä sovelletaan suomalaisen kilpakiipeilyn tarkoituksiin sopivin tavoin. Kilpailun järjestäjälle neuvotaan tarvittaessa myös lisätietoja ja -ohjeita antavat tahot. Tämä informointi osoitautui tärkeäksi, sillä oppaan laatimisprosessin aikana täytyi sisällön suhteen tehdä selkeitä rajanvetoja, jotta asioista kyettäisiin esittämään lukijan kannalta oleellisin tieto.

Tärkeänä seikkana oppaan luettavuuden kannalta tuli huomioida se, että lukija ei aina välttämättä käy ohjeistusta läpi alusta asti, vaan opas voisi toimia myös hakuteoksena, josta tarvittaessa voi etsiä haluamaansa tietoa. Uimonen (2003, 79–80) puhuu tässä yhteydessä käyttäjäystävällisyydestä, millä hän tarkoittaa, että tekstin tekijä on lukijaa kohtaan niin ystävällinen, että hän huolehtii tekstin luettavuudesta erilaisissa käyttötilanteissa ja erilaisissa tarpeissa. Uimonen myös listaa tekijöitä, jotka lisäävät tekstin käyttäjäystävällisyyttä. Näistä laatimani oppaan kohdalla olennaisimpia olivat mielestäni informatiivinen otsikointi ja otsikon vastaavuus kappaleen tekstiin, kappaleiden sopiva pituus sekä ulkoasun selkeys ja helppo silmäiltävyys. Uimonen (2005, 216) neuvookin kirjoittajaa kuvittelemaan lukijaa lukemassa hänen laatimaansa tekstiä.

Edellä mainittuja ajatusmalleja pyrin hyödyntämään opasta laatiessani. Arvokasta opastusta oppaan luettavuuden pohdintaan sain tarvittaessa ulkopuolelta. Kiipeilyliiton toiminnanjohtaja Jari Kosken kanssa kävimme oppaan laadinnan loppupuolella tuotokseni läpi pariinkin otteeseen, jolloin tuli esiin myös useita rakenteellisia parannuskohteita, liittyen muun muassa juuri kappalei-

den sopivaan pituuteen. Kappaleissa on pyritty tuomaan ydinaines esiin ytimekkäästi ja selkeästi.

Oppaan laatijana minun tuli miettiä, miten järjestän tekstini, jotta Kerkko Kisanjärjestäjän olisi helpointa hahmottaa aihekokonaisuus. Hiidenmaa (2006, 64) kertoo, että tekstin kokonaisjärjestykset voivat tietotekstissä noudatella aiheen luontaista järjestystä. Toimeksiantajan kanssa päätimmekin jo ennen oppaan kirjoittamisen aloittamista, että loogisinta olisi edetä aiheessa kronologisesti. Näin Kerkko voisi seurata etenemistä kilpailun järjestämisessä siten, kuin se todellisuudessa tapahtuu.

Ennen varsinaisia järjestämisasiota oppaan alussa esitellään Suomen Kiipeilyliitto sekä kilpakiipeilyn eri lajit. Tämän tarkoituksena on antaa yleisinformatiivista taustaa oppaan varsinaiselle aiheelle. Kilpailun järjestämisen ohjeituksessa aloitetaan tämän jälkeen asioista, jotka on hoidettava jo hyvissä ajoin ennen kilpailua. Vaihe vaiheelta lukijaa johdatetaan sitten lähemmäs itse tapahtumaa. Oppaan pääsisältö on jaettu kolmeen osioon: ennen kilpailua, kilpailun aikana ja kilpailun jälkeen huomioitaviin asioihin. Kronologialla on pyritty asian esittämiseen loogisesti ja helposti hahmotettavasti, mutta kuten edellä totesin, ei tämä järjestys estä oppaan käyttämistä hakuteoksen tapaan ja tiedon etsimistä kulloinkin itselle tarpeellisesta osa-alueesta.

Uimonen (2003, 72–73) neuvoo valmiiden tekstipohjien käytöstä asiantuntijateksteissä seuraavasti:

”Olemassa olevan aineiston tai pohjan käyttö on järkevää, kunhan kirjoittaja järjestää osaset loogiseksi kokonaisuudeksi ja muokkaa tekstistä tyyliltään yhtenäisen kokonaisuuden.”

Uimonen kehottaa kirjoittajaa lisäksi aika ajoin tarkastamaan alkuperäisten tekstien logiikkaa, jotta lukijaa kohdeltaisiin mahdollisimman tasaveroisesti.

Laatiessani oppaaseen kappaleita, jotka käsittelevät Suomen Kiipeilyliittoa sekä kilpakiipeilyn eri muotoja, hyödynsin runsaasti jo valmista materiaalia Kiipeilyliiton Internet-sivuilta. Olin tutustunut näihin teksteihin melko perusteellisesti jo edellisen kesän harjoittelussani ja päässyt itse myös muokkaa-

maan niitä ajantasaisemmiksi. Tällaisten jo kaikille avoimessa tiedonvälityksessä julkaistujen tekstien käyttö toi mielestäni oppaan tekstiin asiantuntevuutta. Pyrin poimimaan valmiista tekstipohjista huolellisesti oppaan kannalta oleellisia tietoja, ja luonnosteltuani tekstikappaleet mieleiseeni muotoon, hyväksyin ne aina toimeksiantajallani. Opas on joka tapauksessa lajiliiton virallinen julkaisu, jossa tietojen oikeellisuus ja ajantasaisuus ovat erittäin tärkeässä asemassa.

4.2 Asiantunteva ja luotettava opas

Eräinä työni tärkeinä tavoitteina oli saada kilpailun järjestäjä pitämään oppaan tietoja luotettavina ja uskottavina. Tässä asiassa koin oppaan laadinnan haasteelliseksi. Pohdin sitä, kuinka saisin tekstistä asiantuntevaa ja sisällöllisesti laadukasta silloin, kun oma tietopohja aiheesta ei vielä ole kovin vankka. Erityisenä haasteena pidin työskentelyn alkutaipaleella sitä, miten saisin eri ihmisten näkökulmat ja heissä piilevän tietotaidon esiin siten, että oppaasta todella tulisi sisällöltään laadukas. Missään vaiheessa en kuitenkaan halunnut toimillani herättää eripuraa tietolähteideni välille.

Vilka korostaa, että opasta laadittaessa on kiinnitettävä huomiota lähdekritiikkiin. Tulee pohtia, mistä tiedot oppaaseen on hankittu ja käytettyjen tietojen oikeellisuus ja luotettavuus on varmistettava. (Vilka–Airaksinen 2003, 53.) Rentolan (2006, 94) mukaan lukija luottaa oppaan kirjoittajaan, ja kirjoittajan tulee luottaa omaan asiantuntemukseensa ja faktojen todistusvoimaan, tietäähän hän joka tapauksessa aiheestaan eniten.

Päiväkirjaani kirjasin ylös Kiipeilyliiton toiminnanjohtajan Jari Kosken kommentin roolistani työprosessissa. Siinä hän painotti, ettei minun vastuullani olisi se, minkälaisia mahdollisia päätöksiä kilpailuvaliokunnassa oppaan sisällöllisistä asioista tehdään:

”Jarin mukaan mä olen vain tiedon kerääjä, ja en ole lopulta kokonaisvastuussa siitä, ovatko oppaan tiedot sellaiset kuin kilpailuvaliokunta niiden haluaa olevan.” (Päiväkirja 16.12.2010.)

Työskentelyni aikana en siis kirjoittajana kokenut luottamustani omaan asiantuntemukseeni yhtä vahvaksi kuin Rentola sitä edellä tietokirjoittajalla kuvaa.

Oppaan laatijana minulla ei ollut autoritääristä tai ammattilaisen asemaa oppaan tietosisältöä kerätessäni. Omiin epäilyksiin asiantuntemuksestani sain kuitenkin tukea toimeksiantajalta, mistä kertoo seuraava päiväkirjakommentti:

”Oli positiivista saada palautetta siitä, että koska tulen vielä melko ulkopuolisena näihin juttuihin, voi näkökulmallani olla tuore vaikutus ja huomaan ehkä kysyä sellaisia asioita, joita ei muutoin tulisi esille. Hieman olin kyllä etukäteen epäileväinen sen suhteen, että kuinkahan moni pitäisi opasta kovinkaan tarpeellisena, ja miten minuun suhtauduttaisiin sen tekijänä.” (Päiväkirja 4.12.2010.)

4.3 Oppaan visuaalisuus ja viestintäkeinot

Oppaan laatijan tulisi valita tuotoksen visuaalinen muoto tarkoituksenmukaisuuden perusteella. Tekijän tulee pohtia, mikä osuus kerronnassa on tekstillä ja mikä kuvilla sekä muilla visuaalisilla elementeillä. Kuvien käytön tulee lisäksi olla perusteltua. (Rentola 2006, 102.)

Kiipeilykilpailun järjestäjän oppaassa visuaalisten elementtien käytöllä on pyritty piristämään oppaan ulkoasua. Tärkeimpinä visuaalisina keinoina ovat olleet kiipeilykilpailuihin liittyvä kuvitus, Suomen Kiipeilyliiton logo sekä selkeä kappalejako tekstisisällössä. Kuvituksessa yksittäiset otokset on valittu niistä välittyvän hyvän tunnelman ja informatiivisuuden perusteella. Kuvien avulla on haluttu luoda lukijaystävällisempi ulkoasu kuin jos opas sisältäisi pelkkää tekstiä. Kuvien tavoitteina on lisäksi helpottaa oppaan luettavuutta, havainnollistaa aihetta sitä vähemmän tuntevalle sekä lisätä lukijan kiinnostusta.

Työstettyäni oppaan sisällön ja rakenteen valmiiksi tekstinkäsittelyohjelmalla sain melko vapaat kädet etsiä oppaaseen soveltuvaa kuvitusta. Kaikki tekemäni kuvavalinnat hyväksyin toimeksiantajalla, ja pääosin valitsemani kuvat osoittautuivat sopiviksi. Kuitenkin roolini oppaan visuaalisen ilmeen luomisessa osoittautui loppujen lopuksi melko pieneksi. Pääosa tekemästäni työstä oli oppaan sisällön ja rakenteen saattamista valmiiseen muotoon.

Toimeksiantajan kanssa sovimme, että oppaan muokkaaminen painokelpoiseksi sekä visuaalisen ilmeen viimeistely annettaisiin asiantunnevalle taholle. Mina Jokivirta oli tähän luonnollinen valinta, sillä sen lisäksi, että hän on alan ammattilainen, hän on ollut mukana Kiipeilyliiton julkaisutöissä jo pitkään.

Hän valitsi oppaaseen lisää sopivia kuvia ja suunnitteli tekstien ja kuvien sommittelun painotuotteeseen sopivaksi. Yhdessä toimeksiantajan kanssa olimme päättäneet pitää oppaan ulkoasun melko yksinkertaisena, mihin yhtenä syynä on tarpeen tullen oppaan helpompi muokattavuus tulevaisuudessa.

Visuaalisen ilmeen lisäksi oppaan onnistumisessa keskeisellä sijalla oli sen kieliasu. Oppaassa käytettävää kieltä ja sanavalintoja tuli miettiä tarkkaan, jotta oppaan viesti ja tieto olisi Kerkko Kisanjärjestäjän mielestä riittävän ymmärrettävää ja selkeää. Rentolan (2006, 96, 101) mukaan ohjeistuksia laadittaessa tulee kirjoittajan pohtia, minkälainen tekstin rakenne palvelee hänen tarkoituksiaan parhaiten. Lisäksi Rentola mainitsee jokaisella ihmis- tai ammattiryhmällä olevan oman kielensä.

Hiidenmaa (2006, 63) määrittelee hyvän tietotekstin ymmärrettäväksi, asialliseksi ja täsmälliseksi. Kiipeilykilpailun järjestäjän oppaan kieliasuvalinnoissa on pyritty säilyttämään tällaiselle julkaisulle soveltuva asiallinen ohjeistustekstillinen ote. Kielen ei ole kuitenkaan tarkoitus olla liian virallista tai monimutkaista, ja eri aiheita on pyritty havainnollistamaan käyttämällä käytännön esimerkkejä. Rentola (2006, 106) listaakin opastavassa tekstissä esimerkkien käyttämisen vaikuttavan kirjoittamisen keinoksi. Opasta käyttävän kilpailun järjestäjän toivotaan hahmottavan aihealueita paremmin käytettyjen esimerkkien kautta. Tällaisina toimivat muun muassa oppaan liitteinä olevat esimerkkimallit erilaisten kilpailujen aikatauluista.

Uimonen (2005, 210) korostaa sitä, että kirjoittamisen tavoitteeksi ei riitä tekstin kirjoittaminen, vaan tavoitteena on pyrkiä tai päästä tekstillä johonkin, saada aikaan jokin vaikutus jossakin. Laatimani oppaan tavoitteena on sekä herättää innostus kilpailun järjestämiseen että antaa siihen tarvittavat tiedot mahdollisimman selkeästi. Siten myös oppaan kielellisessä ilmaisussa on pyritty selkeyteen ja vaivattomaan ymmärrettävyyteen, sillä tarkoituksena on tehdä kiipeilykilpailun järjestämisestä helposti lähestyttävää ja jopa houkuttelevaa.

4.4 Opastaminen tapahtuman järjestämisessä

Yleisötapahtuman aiheen vaihtelevuudesta huolimatta yhteisenä piirteenä tapahtumille voidaan pitää niiden monitahoisuutta järjestäjän kannalta (Kauhanen–Juurakko–Kauhanen 2002, 23). Onnistuneen tapahtuman elementit voidaan jakaa strategiseen ja operatiiviseen kolmioon, jotka yhdessä muodostavat onnistuneen tapahtuman tähden. Strategisen kolmion (Miksi? Mitä? Kenelle?) ja operatiivisen kolmion (Miten? Millainen? Kuka?) kysymykset ovat onnistuneessa tapahtumassa keskenään tasapainossa. Onnistuneen tapahtuman keskiössä on idea ja teema, ja tapahtumaa suunniteltaessa on läpikäyty kaikki kuusi edellä esitettyä kysymystä. (Vallo–Häyrinen 2003, 120–125.)

Myös Kauhanen ym.(2002, 35) käyttää erilaisia kysymyksiä jäsentäessään tapahtuman suunnittelua niin sanotun toimintaidea-mallin avulla. Tällöin voidaan kysyä seitsemän kysymystä: Miksi? Mitä? Missä? Milloin? Kenelle? Miten? Mielikuva? Näiden elementtien tulee olla tasapainossa, jotta yleisötapahtumasta tulisi onnistunut. Iiskola-Kesonen (2004, 8–9) taas vertaa tapahtumajärjestelyjä projektiin, jolla on selkeät tavoitteet ja erillinen aikataulunsa. Tapahtumaprojektin vaiheiksi hän luettelee tavoitteiden määrittelyn, suunnittelutyön, toteutuksen ja päättämisen. Iiskola-Kesonen tuo lisäksi esiin sen, että taloudellisten, imagollisten tai kilpailullisten tavoitteiden lisäksi tapahtumalla voidaan aktivoida jäsenistöä tai elävöittää paikkakuntaa.

Kun ajatellaan tapaustamme Kerkko Kisanjärjestäjää, on yhtenä hänen tärkeimmistä tavoitteistaan juuri virkistää oman kiipeilyseuransa toimintaa ja innostaa jäseniä osallistumaan yhteiseen tapahtumaan. Kilpailumenestyksen ja suuren näkyvyyden sijaan pienimuotoisilla kiipeilykilpailuilla vaikuttaakin olevan usein juuri edellä mainittuja tavoitteita. Tavoitteiden asettelun ja toimintaidean lisäksi Kerkon tulee huolehtia kilpailutapahtuman suunnittelun oikeanlaisesta aikataulutuksesta. Asioita tulee kyetä suunnittelemaan jo pitkänkin aikaa ennen itse tapahtumaa.

Kerätessäni tietoa kiipeilykilpailun järjestäjän oppaaseen ja keskustellessani eri henkilöiden kanssa sain useasti kehotuksen korostaa oppaassa sitä, että kilpailun suunnittelu ja ennakkovalmistelut on erittäin tärkeää aloittaa hyvissä

ajoin. Järjestettävästä kilpailusta on esimerkiksi ilmoitettava kilpailuvaliokunnalle viimeistään puoli vuotta ennen itse tapahtumaa. Tämä on erityisen tärkeää kilpailun tiedottamisen onnistumiseksi.

Aikaisella tiedottamisella ja huolellisilla ennakkovalmisteluilla palvellaan mielestäni laadukkaasti myös kilpailuun osallistuvaa kiipeilijää, joka mahdollisesti suunnittelee omaa harjoitteluaan tulevat kilpailut huomioon ottaen. Kilpailun järjestämisen eri tehtävien aikataulutamisessa Kerkko Kisanjärjestäjää auttaa oppaan lopussa oleva liite ”Kisajärjestäjän check list”, jonka avulla hän voi pitää kirjaa eri tehtävien edistymisestä. Oppaan liitteinä ovat myös esimerkkiaikataulut sekä lead- että boulderointikilpailuista, jotka auttavat Kerkkoa hahmottamaan itse kilpailupäivän kulkua.

Talkootyö on nykyäänkin tapahtumajärjestelyjen suurin voima. Tapahtuma vaatii vapaaehtoisilta yleensä paljon työtä vain muutamana päivänä, minkä jälkeen urakka on ohi. Toimivassa tapahtumaorganisaatiossa eri osalueiden vastuuhenkilöt ratkaisevat ongelmat ja tekevät työt yhdessä. (Iiskola-Kesonen 2004, 30, 33.) Kiipeilykilpailut kuuluvat yleensä juuri talkootöillä toteutettuihin tapahtumiin. Kilpailun järjestäjän oppaassa kerrotaan, kuinka Suomen Kiipeilyliitto voi tukea kilpailun järjestäjää, ja miten ja millaista tukea tapahtumalle voi hakea. Kilpailupaikalle voidaan tarvittaessa lähettää esimerkiksi reitintekijöitä ja tuomareita, mutta pääosin kiipeilykilpailun käytännön toteutus tapahtuu järjestävän seuran vapaaehtoistyövoimalla.

Kauhasen ym. (2002, 48) mukaan tapahtuman suunnitteluvaiheessa voidaan huomioida monia eri näkemyksiä, mutta toteutusvaiheessa on oleellista, että jokaisella tehtävällä on yksi vastuuhenkilö. Kiipeilykilpailuissa järjestämisorganisaation koko vaihtelee kuitenkin huomattavasti kilpailujen laajuudesta riippuen. SM-kilpailuissa järjestävällä taholla voi olla käytettävissään lukuisia henkilöitä, kun taas pienimuotoisemmissa ja epävirallisemmissa kilpailuissa kilpailujen taustalla saattaa työskennellä vain pieni joukko ihmisiä. Esimerkiksi vuotuisista Asemaboulder -kilpailuista Koivukylässä vastaa usein vain noin kolme henkilöä.

Kilpailuorganisaatioissa voi siis olla suurta kilpailukohtaista vaihtelua, ja yhdellä henkilöllä saattaa olla useampikin rooli. Kerkko Kisanjärjestäjän tapauksessa kilpailua järjestävä seura ei ole jäsenmäärältään kovin suuri, mutta jos ja kun Kerkko haluaa liittää kilpailunsa kiipeilyn SuomiCupiin, saattaa kilpailujen osallistujamäärä silti kasvaa melko suureksi. Tämä tulee huomioida suunniteltaessa kilpailuorganisaation kokoonpanoa. Oppaan loppuun onkin liitetty esimerkkimalli kisaorganisaatiosta. Tähän pohjaan voi Kerkko merkitä kustakin tehtävästä vastuussa olevien henkilöiden nimet ja yhteystiedot.

Tapahtuman järjestämisessä ei keskitytä ainoastaan käytännön järjestelyihin itse tapahtumapäivänä. Kerkko Kisanjärjestäjän tulee kilpailua suunnitellessaan jo miettiä, miten hän saa viestittyä kilpailustaan oikeille tahoille, ja mikälaista viestinnän tulee olla, jotta kaikki tarpeellinen informaatio tulee esille. Iiskola-Kesosen (2004, 63–64) mukaan oleellisina seikkoina tapahtuman viestinnässä tulee miettiä kuka viestii, kenelle viestitään, mitä viestitään ja mitä kanavaa pitkin viestitään. Viestinnälle on valittava sellaiset kanavat, jotka toimivat tapahtuman kohderyhmässä ja toimintaympäristössä.

Kiipeilykilpailun järjestäjän oppaassa annetaan järjestäjälle ohjeistusta kilpailuun liittyvästä viestinnästä. Tavallisesti kiipeilykilpailut ovat melko pienimuotoisia verrattuna moniin urheilutapahtumiin, minkä myötä myös viestintä tapahtuu sellaisilla kanavilla, jotka on tarkoitettu alan harrastajille. Järjestäjän tehtävänä on muun muassa laatia kilpailujuliste, josta käy ilmi kaikki kilpailun oleelliset tiedot. Kilpailuvaliokunnan hyväksytyä kilpailun järjestämishakemuksen tieto kilpailusta siirretään kilpailukalenteriin Kiipeilyliiton Internet-sivuille, ja tapahtumasta tiedotetaan mahdollisesti myös Kiipeily-lehdessä.

Järjestäjää kehoitetaan lisäksi tiedottamaan kilpailusta mahdollisimman aikaisin ja laajalti eri paikoissa kuten suosituilla suomalaisilla kiipeily sivustoilla sekä käyttämällä seuran omia tiedotuskanavia. Kilpailun aikana Kerkko Kisanjärjestäjän tulee huolehtia kilpailuun osallistuvien (myös yleisön) pitämisestä ajan tasalla tapahtumista, ja kilpailun jälkeen kilpailuvaliokunnalle tulee ilmoittaa kilpailun tulokset. Järjestäjää kehoitetaan lisäksi kirjoittamaan kilpailusta raportti ja mahdollisesti artikkeli Kiipeily-lehteen. Tiedotus on siis tärkeä osa-alue tapahtuman järjestämisessä, mitä painotetaan myös Kiipeilyliitossa.

Onnistunut tiedotus kilpailussa vaikuttaa mielestäni oleellisesti tapahtuman laatuun.

Kiipeilykilpailun järjestämisessä on huomioitava monia seikkoja, jotta tapahtumasta tulisi onnistunut. Ennen kaikkea Kerkko Kisanjärjestäjän tulee miettiä eri näkökulmista sitä, mitkä elementit tekevät kilpailusta onnistuneen. Onnistumiseen vaikuttavat lukuisat asiat kiipeilyreittien laadusta kilpailupäivän käytännön sujuvuuteen, ja jokaiselle tapahtumaan tavalla tai toisella osallistuvalle muodostuu aina tapahtumasta henkilökohtainen kokemus.

Iiskola-Kesonen (2004, 22) nimeää tapahtuman laadun tuomariksi itse osallistujan. Laadun hän jaottelee tekniseen laatuun (mitä konkreettista osallistuja tapahtumasta saa, ja mikä jää asiakkaalle kun tapahtuma on ohi) sekä toiminnalliseen laatuun (osallistujan elämykset tapahtumapaikalla sekä tapa, jolla häntä palvellaan). Kiipeilykilpailussa teknistä laatua voisivat mielestäni edustaa kilpailumainos tai -tiedote tai jokin konkreettinen palkinto kilpailussa menestymisestä. Toiminnallista laatua taas ilmentää mielestäni erittäin vahvasti se, kuinka järjestäjä on onnistunut kilpailun aikataulutuksessa, osallistujien ja yleisön informoinnissa sekä tapahtuman sujuvan etenemisen organisoimisessa.

Järjestäjän tulisi muistaa, että tapahtuman tärkeä tavoite on pitää yleisö ja osallistujat tyytyväisinä, mihin johtaa heidän odotustensa ja toiveidensa täyttyminen. Järjestäjän tulisi siis miettiä huolellisesti, mikä juuri hänen tapahtumassaan on oleellista. Jotkin asiat tapahtuman sisällössä ovat välttämättömiä, kun taas toiset tuovat lisäarvoa. (Iiskola-Kesonen 2004, 26.) Kilpailujen onnistumista ilmentävät siis monenlaiset edellä käsitellyt elementit. Kerkko Kisanjärjestäjän tärkeimpänä tavoitteena pidän osallistujien tyytyväisyyttä tapahtumaan kokonaisuutena. On hienoa, jos kiipeilijät ovat tyytyväisiä kilpailureitteihin, mutta on yhtä lailla oleellista, että yleisö voi nauttia sujuvasta ja hyvin toteutetusta tapahtumasta. Itse uskon, että loppujen lopuksi tapahtuman onnistumista kuvaa parhaiten siihen osallistuneilta saatu palaute.

5 HILJAINEN TIETO ESIIN

5.1 Hiljaisen tiedon käsitteestä

Hiljaisen tiedon käsitteen keksijä yhdysvaltalainen Michael Polanyi on tiivistänyt käsitteen olemuksen sanomalla, että tiedämme enemmän kuin pystymme kertomaan. Hiljaisella tiedolla tarkoitetaan yleisesti intuitiivista, ei-sanallista tietämystä, joka kerääntyy ihmiselle toiminnallisen kokemuksen kautta. Menestyksekkäässä toiminnassa käytännöllisen kokemuksen kautta opittavilla hiljaisilla tiedoilla, taidoilla ja valmiuksilla on nähty olevan merkitystä monella elämän alueella. Hiljaisen tiedon hyödyntämisessä pyritään ruohonjuuritasolla muokkautuneita, hyviä toimivia käytäntöjä ottamaan osaksi julkisen hallinnon päätöksiä ja ohjelmia. (Nuutinen 2008.)

Koivunen toteaa, että olemme tietoisia vain miljoonannesta osasta siitä informaatiosta, jota aivomme prosessoivat. Hiljainen tieto on perinteisesti määriteltä tiedoksi, jota ei voi ilmaista sanallisesti. Vaikka termin määrittely ei ole helppoa, on kuitenkin todettu, että hiljainen tieto on ihmisessä läsnä kokonaisvaltaisesti. Kun tieto jaetaan fokuoituun (määrittelevään ja näkyväksi tekevään) tietoon ja hiljaiseen tietoon, selkeytyy hiljaisen tiedon merkitys. Fokusoitun tiedon käsittelyssä tarvittava välttämätön taustatieto on hiljaista tietoa. (Koivunen 1998, 78–80.)

Myös Toom (2008, 48) tuo esille hiljaisen tiedon määrittelyn vaikeuden. Selkeyttävänä ajatusmallina voisi mielestäni kuitenkin toimia Toomin itsensä esittämä jako hiljaisesta tiedosta prosessina ja produktina. Sen mukaan korostettaessa hiljaisen tiedon prosessin näkökulmaa puhutaan hiljaisesta tietämisestä, jolloin keskitytään ammattilaisen toimintaan, jossa tämä tietäminen ilmenee. Määriteltäessä hiljainen tieto produktina nähdään se ammattilaiselle kasautuneena kontekstuaalisena praktisena osaamisena ja taitoina, käsityksinä ja uskomuksina, jotka vaikuttavat ja näkyvät toiminnassa. Hiljaiseen tietopohjaan sisältyviksi nähdään myös tradition myötä karttuneet asenteet ja arvot.

5.2 Tiedon luonne ja käsittely opinnäytetyöprosessissa

Hiljaisen tiedon käsite osoittautui oppaaseen materiaalia kerätessäni keskeiseksi ilmiöksi, sillä tähän asti kiipeilykilpailujen järjestämiseen liittyvä tietotaito on ollut lähinnä melko pienen ”ydinpiirin” hallussa, eikä kaikkia hyviksi havaittuja käytäntöjä ole täsmällisesti määritelty tai dokumentoitu. Kyse ei tässä tapauksessa ole mielestäni ollut tiukasti edellä mainitusta Koivusen esittämästä perinteisestä hiljaisen tiedon käsityksestä, jonka mukaan tätä tietoa ei voitaisi esittää sanallisesti. Ongelmana tähän asti on pikemminkin ollut se, että sitä käytännön tietoa ja niitä kokemuksiin perustuvia käytänteitä, joita suomalaisilla kokeneilla kiipeilykilpailun järjestäjillä on, ei ole saatu kirjattua ylös muotoon, jossa ne olisivat kaikkien hyödynnettävissä.

Suuri osa kiipeilykilpailuihin liittyvästä tietotaidosta on ollut tallentuneena ainoastaan kilpailuja runsaasti järjestäneiden ihmisten mielissä, ja tieto on siirtynyt henkilöiden välillä ikään kuin perinteenä käytännössä oppimisen kautta - ja vain jos oppimaan halukkaita henkilöitä on ollut saapuvilla. Yksi hiljaisen tiedon siirtämismenetelmistä voikin olla tällainen niin kutsuttu mestari-oppipoika -suhde (Toom 2008, 37).

Koivunen (1998, 83–84) kuvaa traditiota eli perinnettä hiljaisessa tiedossa yksilön ulkopuolisena arvojen järjestelmänä, johon sisältyy yhteisön hiljaisen tiedon kokemusvarasto. Yksilön henkilökohtaiseen tietoon sisältyy paljon kollektiivista tietoa. Kiipeilyssä tämä yhteisöllinen kokemusvarasto on ollut edellä mainitsemani ”ydinpiirin” hallussa. Tämä joukko käsittää pääosin suomalaisessa kiipeilytoiminnassa jo lajin alkuajoista asti mukana olleita henkilöitä. Tärkeää onkin nyt siirtää asiantuntijoiden hiljaista tietotaitoa dokumentoituun muotoon, ennen kuin nämä henkilöt lakkaavat olemasta kiipeilyssä aktiivisia toimijoita. Siten kiipeilyn suosion kasvaessa tämä arvokas tietämys voidaan säilyttää tulevaisuuteen, mutta myös siirtää jo nykyäänkin laajemman käyttäjäkunnan hyödynnettäväksi.

Hiljaisen tiedon prosessoiminen ja dokumentointi siten, että myös Kerkko Kisanjärjestäjä tulisi siitä hyötymään, oli työprosessissani haasteellista. Moilanen (2008, 239–240) pitää hiljaisessa tiedossa vaikeana sen abstraktia muotoa, toiminta- ja tilannesidonnaisuutta ja itsestäänselvyyttä. Hiljaista tie-

toa ei hänen mukaansa voi helposti nähdä eikä nimetä, mutta sitä voidaan pyrkiä tekemään näkyvämmäksi ja konkreettisemmaksi. Tiedon koodauksen ja luokittelun avulla asioille annetaan nimet ja nimetyt asiat ryhmitellään luokkiin. Hiljaista tietoa voidaan jakaa yhteistyössä ja vuorovaikutuksessa muiden ihmisten kanssa. Abstraktien asioiden konkretisointi edellyttää vuorovaikutusta, asioista puhumista ja yhteisistä merkityksistä neuvottelua, ja jotta hiljaista tietoa kyettäisiin tunnistamaan ja siirtämään, on tiedon haltijan pystyttävä kommunikoimaan siitä muiden kanssa.

Kiipeilykilpailujen järjestämisen tietämys on ollut olemassa juuri abstraktina, sen käsittelyä tai siirtämistä sen kummemmin suunnittelematta. Oppaan laatiminen onkin mielestäni toiminut Moilasan edellä mainitsemana tiedon koodauksena ja luokitteluna. Lisäksi Moilasan korostama vuorovaikutuksen tärkeys tiedon siirtämisessä on ollut ilmeistä oppaan laatimisprosessissa. Edellä olen kertonut oppaan laadinnan mukanaan tuomasta tarpeesta tehdä asioista täsmällisiä päätöksiä kilpailuvaliokunnassa. Juuri tämä on edellyttänyt asianomaisten henkilöiden entistä aktiivisempaa yhteistyötä ja kommunikaatiota. Tästä syystä yhtenä suurimmista töistä oppaan laatijana koin sen, kuinka muokkaisin konsultoinneilla keräämääni tietoa dokumentoitavaan muotoon.

Usein saattoi tapahtua niin, että joku tietolähteistäni saattoi esittää jonkin asian ”vain yleensä menneen tällä tavalla”, minkä jälkeen tehtävänäni oli selvittää, tehdäänkö tästä totutusta ja hiljaisesta käytännöstä yleinen ohje, joka päättyy sellaisena myös oppaan kansien väliin. Eri ihmiset saattoivat myös olla samasta asiasta eri mieltä, minkä vuoksi päätöksen tekeminen todella vaati lisää vuorovaikutusta. Roolini tällaisissa tilanteissa muodostui usein tiedusteleväksi tiedon välittäjäksi kartoittaessani ja kysellessäni eri näkemyksiä.

Uuden päätöksen vaatineesta asiasta toimii hyvin esimerkkinä kysymys kilpailijoiden starttilistojen luovutuksesta kilpailua edeltävässä teknisessä koontumisessa. Kansainvälisten sääntöjen mukaisesti lista luovutettaisiin kokouksessa joukkueenjohtajille, mutta Suomessa erään kokeneen kilpailun järjestäjän mukaan vain harvoin. Kukaan ei Kiipeilyliitossa varsinaisesti ollut virallisesti koskaan päättänyt, miten asian suhteen tulisi toimia, joten käytäntö

oli tähän asti ollut vain tottumukseen perustuvan ”hiljainen itsestäänselvyys”. Eräs oppaan tavoitteista on kuitenkin ollut lisätä suomalaisen kilpakiipeilytoiminnan ammattimaisuutta sekä selventää sitä, miten kansainvälisiä sääntöksiä Suomessa sovelletaan. Jotta nämä asiat toteutuisivat, oli tärkeää, että edellä mainitun kaltaisia päätöksiä saataisiin aikaan.

5.3 Oma hiljainen tietoni

Edellä käsitellyllä hiljaisella tiedolla olen viitannut kiipeilykilpailun järjestämisen tietotaitoon, joka on ollut asiantuntijoiden mielissä. Työprosessissani minun on lisäksi täytynyt hyödyntää omaa hiljaista tietämystäni. Ruohotien (2000, 145) mukaan hiljaisella tiedollamme käytännöstä, eli tiedolla, jota päivittäin käytämme ajattelematta, on tärkeä osa reflektiossa hyödynnettävässä materiaalissa. Tähän materiaaliin liittyy menneisyyden ja tämän hetken kokemuksia. Käytännössä tämä on tarkoittanut kohdallani intuitiivista ja itseenäistä tiedon hyödyntämistä.

Tiedonhankinta ja materiaalin tuottaminen ei olisi onnistunut, jos olisin jatkuvasti jokaisesta pienestäkin asiasta kysellyt eri henkilöiltä, mitä oppaaseen saan kirjoittaa ja missä muodossa, vain varmistaakseni, ettei suuria virhelyöntejä tapahdu. Toki oppaan faktatiedot kerättiin asiantuntijoilta ja yleinen kielellinen ulkoasu käytiin toimeksiantajan kanssa yhdessä läpi, mutta suurelta osin jouduin luottamaan omaan arvostelu- ja tiedon jäsentämiskykyyni. Tämä oli mielestäni erittäin kehittävää työskentelyä ja se edisti omaa oppimistani. Pyytäessäni sain tekemistäni tuotoksista palautetta, jonka vastaanottaessani prosessoin ja muokkasin tietojani edelleen. Koen, että tällaisen työskentelyn kautta hiljainen tietämys omassa toiminnassani on saanut uusia ärsykeitä, minkä uskon kehittäneen itseäni tiedon prosessoijana.

6 OPPIMINEN OPINNÄYTETYÖPROSESSISSA

6.1 Refleктоivaa oppimista

”Henkilökohtainen autonomia suosii kokeilua, yritystä ja erehdystä sekä ajattelun että tekojen tasolla. Tekeminen tuo kokemusta ja selventää ajatuksia.” (Ruohotie 2000, 180.)

Oppimiseen liittyy Ruohotien mukaan itsesäätely, jolla tarkoitetaan oppimisen tahdonalaista kontrollia, mikä taas edellyttää oman toiminnan tietoista ja kriittistä tarkastelua ja arviointia. Motivaatio ja tahto liittyvät läheisesti tähän oppimisen itsesäätelyyn. Se, mitä oppija ajattelee kustakin asiasta, riippuu hänen mielenkiinnostaan, arvoistaan, tiedoistaan, vallitsevasta ympäristöstä sekä aikaisemmasta elämänhistoriasta. (Ruohotie 2000, 75, 81.)

Von Wrightin (1996) mukaan itsereflektio edellyttää oman ”sisäisen” toiminnan tiedostamista ja tulkintaa sekä omien intentioiden ja motiivien ottamista tarkastelun kohteiksi. Kun yksilö tietoisesti reflektoi oman toimintansa perustana olevia tavoitteita, hän voi kehittää minäänsä esimerkiksi sosiaaliseen yhteisöön paremmin mukautuvaksi tai ajattelussaan sisäisesti johdonmukaisemmaksi. Dalailaman mukaan syvemmäntasoisien itsetuntemuksen tai -ymmärryksen lisäämisessä pääasia on, että käsitys itsestä perustuu tosiasioihin. Hänen mukaansa suurempi itsetuntemus ja itseymmärrys merkitsevät aina parempaa todellisuudentajua. (Dalailama–Cutler 2003, 123, 131.) Omasta mielestäni kyky itsereflektioon edellyttää sekä hyvää itsetuntemuksen tasoa että halua tutustua itseensä enemmän.

Työprosessini aikana olen säännöllisesti miettinyt omia työskentelytapojani ja pyrkinyt muokkaamaan niitä edistääkseni sekä oppimistani että työn parempaa lopputulosta. Tavoitteenani on ollut siten kehittää omaa itsetuntemustani ja toisaalta pysyä avoimena uusille ratkaisumalleille.

Ruohotien (2006, 112–113) mukaan suuri tietomäärä ja harjoittelu eivät vielä takaa parempaa oppimista ja suoritusta. Hänen mielestään ne, jotka tietävät itsestään enemmän ja osaavat käytännössä soveltaa tietojaan, suoriutuvat usein muita ihmisiä paremmin vaikeista tehtävistä ja ongelmanratkaisusta. Tällaisia metakognitiivisia tietoja ja taitoja hän nimittää metatiedoksi ja meta-

kompetenssiksi. Metakompetenssia tarvitaan, jotta metakognitiivinen tieto voidaan ihanteellisella tavalla hyödyntää tavoitteellisessa toiminnassa. Metakompetenssiin kuuluvat henkilön käyttämät erilaiset strategiat, joilla hän jäsentää tehtäviä ja ongelmia ja jotka auttavat ongelmanratkaisua. Tällaisia strategioita voivat olla esimerkiksi opittavan asian jäsentely, tärkeiden asioiden alleviivaaminen ja oppimisen ja suorituksen jatkuva tarkkailu ja arviointi.

Työskentelyni aikana käytin tietoisesti - sekä varmasti osin myös tiedostamatta - erilaisia työskentelyä ja asioiden sisäistämistä helpottaneita keinoja, joita voi mielestäni pitää metakompetenssiin liittyvinä strategisina keinoina. Koska laatimaani oppaaseen kertyi tietoja vähitellen ja eri lähteistä, ja jotkin tiedot muuttuivat useammin kuin kerran, helpotti erilaisten merkintöjen käyttö työstettävässä materiaalissa omaa tiedon jäsentelyäni. Punaisella värillä vielä varmistamista vaativien asioiden merkitseminen, erilaisten kysymysten kirjoittaminen aiheiden yhteyteen sekä päiväkirjan pitäminen olivat tärkeitä työskentelyssä hyödyntämiäni keinoja.

Työskentelyäni tuki se, että saatoin usein kirjoittaa pienille lapuille yhtäkkiä heränneitä työprosessiin liittyviä asioita, jotta sitten muistaisin ne seuraavan kerran tekstiä kirjoittaessani. Nämä omaa oppimista auttavat strategiat varmasti muokkautuvat omalla tavallaan aina kulloisenkin työprosessin kuluessa, mutta mielestäni työn tekijänä on hyvä tiedostaa niiden käyttö, ja niitä on silloin tällöin hyvä asettaa oman arvioinnin kohteiksi.

Oman toiminnan analysoimisen ja toimintatapojen sopivuuden pohtimisen olen havainnut olevan usein läsnä monilla elämäni alueilla. Kuitenkin ajoittain tällaisella pohdinnalla on myös vähemmän positiivisia vaikutuksia. Ajaudun joskus liian helposti ajattelemaan epäoleellisia asioita silloin, kun spontaanimpi ja rennompi suhtautuminen tilanteeseen olisi paikallaan.

Aiemmin esitetty Von Wrightin näkemys puhui työn tekijän motivaation ja intentioiden tarkastelun puolesta. Opinnäytetyöprosessini alusta loppuun olen kokenut motivaationi pysyneen tasaisesti melko hyvänä. Mukanani on koko matkan ollut halu oppia lisää itse työn aiheesta, mutta myös omista työskentelytavoistani. Olen ollut tietoinen siitä, että asiantuntemukseni aiheesta ei

varsinkaan työprosessin alussa ollut kovin kattava. Tämä tietämättömyyden tunne tarjosi kuitenkin mahdollisuuden kehittymiseen. Mielestäni on tärkeää, että vaikka ei työskentelisi itselleen tutulla alueella, voi asennoitumisellaan muokata kulloisestakin tilanteesta hyödyllisen. Erityisesti tämä korostuu mielestäni käytännön tilanteissa, joissa oppiminen tapahtuu kokemalla.

Ruohotien (2000, 137) mukaan omakohtainen kokemus onkin kokonaisvaltaisen oppimisen osa, vaikka kokemus ei sinänsä vielä takaa oppimista. Tässä opinnäytetyöprosessissa kokemalla oppimisen tärkeät tilanteet olivat osallistumiseni kahden kiipeilykilpailun järjestämiseen. Sen lisäksi, että pääsin tarkkailemaan kiipeilykilpailuja ensimmäistä kertaa järjestäjän näkökulmasta ja opin monia uusia asioita, havaitsin, että jälkepäin sain näistä käytännön kokemuksista arvokasta materiaalia niin oppaan kuin opinnäytetyöraportin kirjoittamiseen.

6.2 Kehitysaskelia ja avoimuutta

Työprosessin jälkeen pohdin, olisiko joitakin asioita ollut parempi tehdä toisin, ja olisivatko jotkin työskentelymenetelmät toimineet tehokkaammin ja vieneet laadukkaampaan lopputulokseen. Usein vaikuttaa siltä, että tutusta ja turvalisesta ei mielellään luovuta, jos vaihtoehtona on epämiellyttävä askel pois omalta mukavuusalueelta. Tämä silläkin uhalla, että kyseinen askel saattaisi viedä meidät eteenpäin kehityksen polulla. Mielen säilyttäminen avoimena silloin, kun asiat eivät suju omien mieltymysten mukaisesti, on ollut työprosessissa itselleni ajoittain hankalaa, aivan kuten se on joskus muillakin elämän alueilla.

Mielestäni avoimuus muutoksille ja ennakkoluuloton vastaanottavuus ovat niitä piirteitä, joita missä tahansa työskentelyssä tulisi vaalia. Haasteellisena tässä ainakin omalla kohdallani pidän tosin kykyä rajata omaa työskentelyäni. Tunnollisella, järjestelmällisellä ja asiat loppuun asti vievällä työtavalla on lukuisia etuja, mutta usein on tärkeää oppia vetämään rajoja niin, että työtaakka ei kasva liian suureksi. Mielestäni onnistuin tässä asiassa melko hyvin opinnäytetyötä tehdessäni.

Jälkeenpäin olen miettinyt, tartuinko opinnäytetyöraportin kirjoittamiseen liian hankasti ja liian aikaisin. Vaikka tiedostin, että on tärkeää antaa oppaan laatimisprosessin edetä tarpeeksi pitkälle ennen kuin raporttiin syntyy tarpeellista materiaalia, aloitin mielelläni kirjoittamistyön melko aikaisin. Saattaa olla, että raportointityön viivyttäminen olisi antanut siihen laadukkaampia aineksia. Olisin lisäksi voinut panostaa enemmän työskentelypäiväkirjan pitämiseen, tai ainakin laajentaa näkökulmaani sen kirjoittamiseen. Kirjasin kyllä ahkerasti ylös omia tuntemuksiani ja mietteitä työskentelystäni, mutta erityisesti raportin kirjoitusvaihetta olisi helpottanut, jos olisin tarkemmin kirjannut ylös oppaassa hyödyntämiltäni tietolähteiltä saamaani materiaalia.

Vaikka tiedonhankinta itsessään onnistui, olisi edellä mainituilla keinoilla tiedonhankinta- ja työprosessin dokumentointi sekä erilaisten valintojen analysointi ollut laadukkaampaa ja vaivattomampaa. Kirjoittamistyötä tukemaan olisin lisäksi voinut esimerkiksi asettaa itselleni etukäteen kysymyksiä siitä, mitä odotan työskentelyltä ja miten aion päästä tavoitteeseeni. Toiminnallisen työn tekemiseen syvennyin jo ennen työprosessin alkua, mutta sitä tukemaan olisin voinut tutustua vielä hieman paremmin laadulliseen kirjoittamiseen.

Vanha totuus kaikei kuuluu, että mikään ei ole pysyvää paitsi muutos. Itselleni projektiluonteinen työskentely opinnäytetyön parissa on opettanut suunnitelmallisuuden ja luovuuden välisen suhteen tasapainottamista ajattelussani ja toiminnassani. Tavallisesti tapanani on turhan usein pyrkiä ennakoimaan tekemisiäni liikaa, mutta tietoisella asennemuutoksella olen kyennyt astumaan askelia parempaan suuntaan. Ennalta arvaamatta saattaa kohdata tilanteita, jotka vievät polulla ison harppauksen eteenpäin. Näiltä mahdollisuuksilta ei kannata sulkea silmiään.

6.3 Kokemuksia ja näkemyksiä

Jotta Kerkko Kisanjärjestäjä saa lopulta pidellä käsissään opasta, josta hän tietää saavansa vastaukset mieltään alussa askarruttaneisiin kysymyksiin, täytyi minun oppaan laatijana tehdä mielenkiintoinen ja opettavainen matka suomalaiseen kilpakiipeilyyn. Matkan varrella käsittelyssä olleet aiheet vaihtelivat onnistuneen tapahtuman järjestämisestä hiljaisen tiedon merkityksen

selvittämiseen ja tiedon keräämiseen, sekä omien työskentelytapojen analysointiin.

Oppaan sisältöä koostaessani kohtasin usein varsin erilaisia näkemyksiä samoistakin aiheista. Jouduin joskus täsmentämään sekä itselleni että konsulttoimilleni henkilöille sitä, että henkilökohtaisesti en aina voi ottaa asiaan kantaa, sillä asiantuntemukseni ei siihen välttämättä riitä. Toki usein myös minun mielipidettäni asioihin kysyttiin, mitä arvostin paljon. Olen joutunut pohtimaan omaa rooliani ja asemaani niin opinnäytetyön tekijänä kuin osana kilpailuvaliokuntaa, jonka tiedotustehtävissä olen saanut pikku hiljaa enemmän vastuuta. Vaikka työtehtävien lisääntyessä sain vaikuttaa enemmän ja ilmaista mielipiteitäni myös käytännön asioihin, en kuitenkaan usein halunnut puuttua varsinaiseen ”viralliseen” päätöksentekoon oppaan sisällöllisissä ratkaisuissa.

Roolini oppaan laatijana oli mielenkiintoinen. Olen saanut tutustua Suomen Kiipeilyliiton kilpailuvaliokunnan toimintaan sekä kesän 2010 harjoittelujaksolla että nyt opinnäytetyöhöni liittyen. Kuten jo johdannossa kirjoitin, olen ollut hieman hämmentynyt siitä, kuinka kilpakiipeilyn edistämiseen tähtäävä toiminta ja erityisesti yhteistyö asioiden hoitamisessa on ollut kankeaa. Ihanteellinen tilannehan olisi, että jokainen vapaaehtoisessa tehtävässä toimissaan olisi motivoitunut kehittämään yhteisön toimintaa ja halukas tekemään töitä edistysaskeleiden eteen.

Siukosaari (2002, 53–54) määrittelee yhteisökulttuuriin keskeisesti vaikuttaviksi tekijöiksi arvot, yhteisön politiikan, henkilökohtaisen viestinnän, johtamistavat ja johtajatyylin sekä päätöksenteon käytännössä ja yhteistyön talossa. Itselläni on työskennellessäni ollut tavallaan tulokkaan asema, jossa olen pikku hiljaa saanut selville, kuinka kilpailuvaliokunta on toiminut ennen ja mikä tilanne on nyt. Tärkeimpinä kehityskohtina kilpailuvaliokunnan toiminnassa tällä hetkellä pidän edelliseen Siukosaaren listaan viitatakseni järjestelmällisen päätöksenteon ja yhteistyön kehittämisen. Mielestäni yhteisö ei voi toimia kehittäväällä tavalla, jos ulkopuolelta joudutaan usein tiedustelemaan sen tavoitteista ja päätöksistä. Tämän vuoksi myös yhteisön sisäisen viestinnän on toimittava, ja jokaisen tulisi arvostaa sekä omaa että muiden työpanosta.

Järjestötoiminnan perustuessa vapaaehtoisuuteen on mielestäni todella tärkeää, että jokainen tehtävänsä sitoutunut on motivoitunut, ja että työtehtävät jaetaan selkeästi ja tasapuolisesti. Viime aikoina on vaikuttanut siltä, että kilpailuvaliokunnan toiminta olisi saanut ainakin hieman uutta virtaa. Tiedottamiseen ja aktiiviseen päätöksentekoon panostamalla on varmasti mahdollista edetä kohti valiokunnan tavoitteita edistää suomalaista kilpakiipeilyä. Siihen vaaditaan kuitenkin avointa ja aktiivista suhtautumistapaa kaikilta osapuolilta, ja sikäli kuin itse olen tulevaisuudessa kyseisissä työtehtävissä mukana, pyrin edistämään näitä osa-alueita työskentelyssäni.

7 ARVIOINTI – TYÖN ONNISTUMINEN JA SOVELLETTAVUUS

7.1 Toimeksiantajan arvio

Kiipeilykilpailun oppaan valmistumisen jälkeen pyysin Kiipeilyliiton toiminnanjohtajaa ja työskentelyni tärkeää ohjaajaa Jari Koskea sekä kilpailuvaliokunnan puheenjohtajaa Martin Nugentia antamaan arvionsa työn tuloksesta. Palautetta sain osin myös työskentelystäni oppaan parissa. Palautteet on saatu sähköpostitse Martin Nugentilta 15.1.2011 ja Jari Koskelta 28.1.2011.

Kiipeilyliiton toiminnanjohtajan Jari Kosken mukaan jo oppaan tekoa suunnitellussamme oli tiedossa, että työ tulisi olemaan melko iso ja vaativa, ja että matkalla jouduttaisiin selvittämään monia erilaisia asioita. Työmäärä minulle oppaan laatijana osoittautui Kosken mielestä erittäin suureksi, ja päätöksiä jouduttiin tekemään jopa useiden kiipeilykilpailuihin liittyvien termien suomenkielisistä käännoksistä. Tämä johtui siitä, että maassamme oli ollut käytössä sekavaa ja ristiriitaista terminologiaa, eikä siihen liittyen ollut koskaan ennen tehty selkeitä päätöksiä.

Yhteydenpito kaikkiin oppaan tekemisen kannalta tärkeisiin henkilöihin vaati paljon aikaa ja kärsivällisyyttä, ja työskentelytapoihini liittyen sain oppaan tekijänä positiivista palautetta siitä, kuinka jaksoin kysellä ja ottaa eri tahoihin yhteyttä kunnes sain selkeät vastaukset tiedustelemini asioihin. Oppaan tekeminen ajoi Kosken mukaan samalla eteenpäin monia keskeneräisiä asioita ja päätöksiä, ja selkeytti koko kiipeilyn kilpakenttää Suomessa. Oppaan avulla luotiin yhtenäiset käytännöt lukemattomiin pieniin ja jopa isoihin asioihin kilpailutoiminnan saralla.

Kosken mielestä oppaan rakenne on hyvin selkeä, ja sen ulkoasu keventää lukemista ja tukee asiasisältöä. Opas on rakennettu kilpailuja suunnitteleville ja niitä järjestäville henkilöille. Tällaista opasta ei ole maassamme milloinkaan ennen ollut, ja Koski onkin varma siitä, että jopa kokeneet kisojen järjestäjät saavat oppaasta apua toimintaansa. Opas liitteineen on rakennettu siten, että kisanjärjestäjä voi aikajärjestyksessä edetä suunnitteluvaiheesta itse kisan toteutukseen ja aina jälkitoimenpiteisiin asti. Kaikki olennainen on huomioitu, turvallisuusasioita ja medianäkyvyyttä myöten. Liitteet, kuten jär-

jestäjän check-list ovat Kosken mielestä loistavia työkaluja. Erilaiset pistelaskumallit helpottavat kisajärjestäjän työtä ja niistä löytyy myös nettiversiot suoraan käyttöön.

Koski mainitsee myös palautteessaan sen, miten oppaan tekemiseen liittyi kilpakiipeilyn osalta Kiipeilyliiton Internet-sivujen selkeyttämistyötä. Valmis opas on laitettu näille www-sivuille, ja samalla jouduttiin päättämään oppaan tekstiä vastaavista muutoksista sivuston muissa osissa. Tästä seurasi Kosken mukaan selkeä parannus kilpailuvaliokunnan sivustoon. Koski uskoo, että opas tulee lisäämään maassamme järjestettyjen kiipeilykilpailujen määrää ja nostamaan niiden laatua.

Kilpailuvaliokunnan puheenjohtaja Martin Nugentin mielestä kiipeilykilpailun järjestäjän oppaassa keskeiset asiat tarkastellaan asiallisesti, tarpeellisella tarkkuudella ja kronologisessa järjestyksessä. Oppaalla on hänen mukaansa selkeä ja toimiva rakenne. Hyvänä asiana hän pitää sitä, että oppaassa on huomioitu monta pientä, mutta tärkeää asiaa, esimerkiksi kilpailuissa käytettävä musiikki ja kilpailujen livestreamaus.

Nugentin mukaan opas antaa erittäin hyvän yleiskuvan kilpailujen järjestämisen koko kaarelle, ja hän uskoo, että oppaasta tulee toimiva työkalu kilpailujen järjestäjille. Tämän asian varmistaa hänen mukaansa oppaan lopussa oleva ”check list” eli järjestäjän tarkistuslista, jota hän pitää todella hyvänä ja käytännöllisenä. Hänen mielestään opas on kirjoitettu selkeästi, hyvin ja tarpeeksi virallisesti. Nugent uskoo, että opas tulee vaikuttamaan kilpailujen järjestelyihin ja tuomaan niihin sitä ammattimaisuutta, jota tarvitaan, jos kilpaurheilussa halutaan pärjätä.

7.2 Oma arvioni

Laatimani Kiipeilykilpailun järjestäjän opas on ensimmäinen suomeksi laadittu julkaisu aiheesta. Tämä merkitsee mitä luultavimmin sitä, että tulevaisuudessa oppaan sisältöä tullaan muokkaamaan ja päivittämään, erityisesti kun oppaan toimivuudesta saadaan käytännön palautetta ja oppaan käsittelemät osa-alueet täydentyvät. Toivonkin, että opasta hyödyntävät Kerkko Kisanjärjestäjän kaltaiset henkilöt ottaisivat rohkeasti yhteyttä kilpailuvaliokuntaan ja

kertoisivat käytännössä huomaamia parannuskohteita ja kehitysehdotuksia oppaaseen.

Aiemmin raportissani käsittelin hyvän opaskirjan ominaisuuksia. Näitä olivat Jussilan (2006, 25) mukaan ajantasaisuus, yleistajuisuus, luotettavuus, käytännöllisyys, päivitettävyyys ja käyttäjäkeskeisyys. Ajantasaisuus täyttyy oppaassa siten, että pohjamateriaalina ja tietolähteinä on käytetty viimeisintä tietoa, joka aiheesta on ollut löydettävissä. Yleistajuisuuteen on oppaan kieliasussa ja asioiden esittämistavassa pyritty, ja mielestäni tämän kriteerin täyttymisen tulee osoittamaan parhaiten tulevaisuudessa oppaan käyttäjiltä saatava palaute. Sama pätee mielestäni myös oppaan käytännöllisyyteen ja käyttäjäkeskeisyyteen.

Tietolähteideni valintoja pidän asianmukaisina ajatellen tiedon luotettavuutta. Olen konsultoinut aiheen parissa paljon työskennelleitä henkilöitä, joiden intressien uskoisin olevan antaa asioista mahdollisimman oikeaa tietoa. Kansainvälisen urheilukiipeilyn kattojärjestön (IFSC) tuottamaa materiaalia, jota myös oppaan laatimisessa hyödynsin, pidän myös asianmukaisena ja luotettavana. Mielestäni oppaan päivitettävyydestä on huolehdittu työprosessissa hyvin, ja sen merkitys on tullut usein esille jo työskentelyn aloittamisesta lähtien. Toimeksiantajan taholta päivitettävyyys on oletettavasti hyvin tärkeää, ja käytännössä tämä toteutuu oppaan sähköisen version hyödyntämisenä.

Mielestäni - ja myös toimeksiantajan palautteesta päätellen - opas onnistuu käsittelemään kiipeilykilpailun järjestämiseen liittyvät asiat selkeästi ja johdonmukaisesti. Varmasti on toki asioita, jotka tulevat vielä herättämään lisäkysymyksiä. Haasteellista olikin painotella oppaan sisällön laatimisessa laadukkaan ja riittävän kattavuuden sekä tietomäärän liiallisen yksityiskohtaisuuden ja paisumisen välillä. Tarkoituksenahan on ollut kuitenkin tehdä kilpailujen järjestämisestä entistä helpommin lähestyttävää.

Uskon, että opasta tulevaisuudessa käytävillä henkilöillä tulee olemaan hyvin erilaisia mielipiteitä oppaasta ja sen toimivuudesta, minkä myötä myös palautteen sisältö todennäköisesti vaihtelee. Oppaan helppo muokattavuus antaa kuitenkin tilaa puutteellisten tietojen ja aihealueiden täydentämiselle

sekä jo kirjattujen tietojen tarkentamiselle. Toivon kiipeilykilpailun järjestäjän oppaan täyttävän sille asetetut tärkeimmät tavoitteet, jotka käsittävät kiipeilykilpailujen järjestäjien määrän lisääntymisen tulevaisuudessa sekä mahdollisen kilpailujen järjestämiskynnyksen madaltumisen.

Oppaan laatiminen oli mielenkiintoinen prosessi, joka mahdollisti lukuisia oppimisen tilanteita. Se lisäsi kokemustani projektiluontoisesta työskentelystä sekä kasvatti tietämystäni kilpakiipeilystä. Arvokkaaksi koen myös sen opin, jota sain tutustuessani itselleni alussa vieraan työyhteisön työskentelyyn ja vähitellen itse osallistuessani siihen. Omien arvojen säilyttämisen ja yhteisön muiden jäsenten kunnioittamisen haluan ainakin itse jatkossa olevan etusijalla tehdessäni yhteistyötä muiden kanssa. Tämän opinnäytetyöprosessin koen kehittäneen itseäni niin ammatillisesti kuin itsetuntemuksen tasolla.

LÄHTEET

Dalailama–Cutler, H. C. 2003. Työn ilo – Onnellisuuden taito työssä. 2. Painos. Helsinki: Tammi.

Hiidenmaa, P. 2006. Mistä on tietotekstit tehty? Teoksessa Tieto Kirjaksi (toim. R. Jussila–E. Ojanen–T. Tuominen), 63–78. Helsinki: Kansanvalistusseura.

Hirsjärvi, S.–Remes, P.–Sajavaara, P. 1997. Tutki ja kirjoita. 10., osin uudistettu painos. Helsinki: Tammi.

Iiskola-Kesonen, H. 2004. Mitä, miksi, kuinka? Käsikirja tapahtumajärjestäjälle. Suomen Liikunta ja Urheilu ry. SLU-julkaisusarja 10/04.

Ikka, T. 2000. Miten viedään urheiluumme eteenpäin? Teoksessa Arpapelä? Urheilumarkkinoinnin käsikirja. Käytännönläheinen johdatus urheilumarkkinoinnin kiehtovaan maailmaan (toim. Alaja, E.), 42–43. Suomen Urheilumuseosäätiön julkaisuja n:o 22.

Jussila, R. 2006. Mitä tietokirjallisuus on. Teoksessa Tieto Kirjaksi (toim. R. Jussila–E. Ojanen–T. Tuominen), 12–32. Helsinki: Kansanvalistusseura.

Kauhanen, J.–Juurakko, A.–Kauhanen, V. 2002. Yleisötapahtuman suunnittelu ja toteutus. Helsinki: WSOY.

Koivunen, H. 1998. Hiljainen tieto. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Otava.

Koski, J. 2010a. Suomen Kiipeilyliiton toiminnanjohtajan haastattelu 29.11.2010.

– 2010b. Suomen Kiipeilyliiton toiminnanjohtajan haastattelu sähköpostitse 15.12.2010.

– 2010c. Suomen Kiipeilyliiton toiminnanjohtajan haastattelu sähköpostitse 23.12.2010.

Koski, P. 2000. Mikä saa yleisön viihtymään katsomoissa? Teoksessa Arpapelä? Urheilumarkkinoinnin käsikirja. Käytännönläheinen johdatus urheilumarkkinoinnin kiehtovaan maailmaan (toim. E. Alaja), 156–159. Suomen Urheilumuseosäätiön julkaisuja n:o 22.

Käyhkö, J. 2010. Suomen Kiipeilyliiton kilpailuvaliokunnan valmennusvastaa- van haastattelu sähköpostitse 28.12.2010.

Moilanen, R. 2008. Ikääntyvien asiantuntijoiden hiljaisen tiedon tunnistaminen. Teoksessa Hiljainen tieto – tietämistä, toimimista, taitavuutta (toim. A. Toom–J. Onnismaa–A. Kajanto), 235–254. Helsinki: Kansanvalistusseura.

Nugent, M. 2010. Suomen Kiipeilyliiton kilpailuvaliokunnan puheenjohtajan haastattelu puhelimitse 20.12.2010.

Nuutinen, O. 2008. Jyväskylän Yliopisto, Kansalaisyhteiskunnan tutkimusportaali, Sanasto, Hiljainen tieto. Osoitteessa <http://kans.jyu.fi/sanasto/sanat-kansio/hiljainen-tieto>. 16.1.2011.

Ojanen, E. 2006. Tien filosofia. Helsinki: Kirjapaja.

Rajala, K. 2010. Suomen Kiipeilyliiton kilpailuvaliokunnan nuorten maajoukkueen johtajan haastattelu puhelimitse 13.12.2010.

Rentola, M. 2006. Hyvä Opas. Teoksessa Tieto Kirjaksi (toim. R. Jussila–E. Ojanen–T. Tuominen), 92–107. Helsinki: Kansanvalistusseura.

Ruohotie, P. 2006. Metakognitiiviset taidot ja ammatillinen kasvu asiantuntijakoulutuksessa. Teoksessa Ammatillisuus ja ammatillinen kasvu (toim. A. Eteläpelto–J. Onnismaa), 106–122. Helsinki: Kansanvalistusseura.

Ruohotie, P. 2000. Oppiminen ja ammatillinen kasvu. Helsinki: WSOY ja Pekka Ruohotie.

Siukosaari, A. 2002. Yhteisöviestinnän opas. Helsinki: Tietosanoma Oy.

SKIL = Suomen Kiipeilyliitto ry. 2011a. Kilpailu. Osoitteessa <http://www.climbing.fi/skil/?q=node/7>. 14.1.2011.

– 2011b. Kilpailuvaliokunta KIVA. Osoitteessa <http://www.climbing.fi/skil/?q=node/60>. 14.1.2011.

– 2011c. Kilpakiipeilyn lajit. Osoitteessa <http://www.climbing.fi/skil/?q=node/215>. 14.1.2011.

– 2011d. Suomen Kiipeilyliitto SKIL ry. Osoitteessa <http://www.climbing.fi/skil/?q=node/2>. 14.1.2011.

SLU = Suomen Liikunta ja Urheilu 2010. Kansallinen liikuntatutkimus 2009 - 2010. Osoitteessa http://slu-fi-bin.directo.fi/@Bin/c342303cb229d927482d3b2158a15258/1296029026/application/pdf/3244706/Liikuntatutkimus_aikuiset_2009_2010.pdf. 26.1.2011.

Toom, A. 2008. Hiljaista tietoa vai tietämistä? Näkökulmia hiljaisen tiedon käsitteen tarkasteluun. Teoksessa Hiljainen tieto – tietämistä, toimimista, taitavuutta (toim. A. Toom–J. Onnismaa–A. Kajanto), 33–58. Helsinki: Kansanvalistusseura.

Tuominen, T. 2006. Ideasta toteutukseen. Teoksessa Tieto Kirjaksi (toim. R. Jussila–E. Ojanen–T. Tuominen), 34–47. Helsinki: Kansanvalistusseura.

- Uimonen, T. 2005. Asiantuntija kirjoittaa. Teoksessa Asiantuntija viestii – ajatuksesta vaikutukseen (toim. M. Karhu–L. Salo-Lee–J. Sipilä–M. Selänne–L. Söderlund–T. Uimonen–P. Yli-Kokko), 208–270. Helsinki: Inforviestintä Oy.
- Uimonen, T. 2003. Taitoa tekijälle, tehoa teksteihin – opas tiedottavaan kirjoittamiseen. Helsinki: Inforviestintä Oy.
- Vallo, H.–Häyrinen, E. 2003. Tapahtuma on tilaisuus – opas onnistuneen tapahtuman järjestämiseen. Helsinki: Tietosanoma Oy.
- Varto, J. 2003. Tietäminen toiminnallisessa tutkimisessa. Teoksessa Vilka, H.–Airaksinen, T. 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö 7–8. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Vilka, H.–Airaksinen, T. 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Von Wright 1996. Oppiminen selviytymiskeinona. Helsingin Yliopiston Kasvatustieteiden tutkimuskeskuksen yksikkö. Osoitteessa <http://www.helsinki.fi/~lhirsto/jonni1.html>. 25.1.2011.

HAASTATTELUKYSYMYKSET SUOMALAISEN KILPAKIIPEILYN TILASTA

Seuraavat kysymykset lähetettiin sähköpostitse 8.12.2010 Martin Nugentille, Jari Koskelle, Jorma Käyhkölle ja Kaisa Rajalalle.

1. Miten kuvailisit lyhyesti suomalaista kilpakiipeilyä sen alkuaajoista näihin päiviin? (Tässä olisi mielenkiintoista kuulla näkemyksesi ja eräänlainen pieni tiivistelmä sellaiselle henkilölle, jolle aihe ei ole tuttu.)
2. Mitkä ovat mielestäsi suurimmat kehityskohteet suomalaisen kiipeilyn kilpatoiminnassa?
3. Millaisena näet suomalaisen kilpakiipeilyn tulevaisuuden?